

Vesistökuunnostusten alueellisten asiantuntijaverkostojen arviointi

Loppuraportti

25.5.2023

Mikko Eklund, Ulla Värre, Fanny Teräs, Rosa Degerman
Gaia Consulting Oy

Sisältö

Tiivistelmä	2
Johdanto	3
Tausta ja tavoitteet	3
Määritelmät.....	3
Arvioinnin viitekehys ja arviointikysymykset	5
Arvioinnin toteutus ja menetelmät	7
Aineistokatsaus	7
Haastattelut	7
Verkkokysely	7
Arvioinnin kohde.....	8
Vesienhoidon toteutus Suomessa	8
Veden vuoro – vesiensuojelun tehostamisohjelma	8
Valtakunnallinen verkosto	10
Vesistökuunnostusverkot	11
Arvioinnin tulokset arviointinäkökulmittain	13
Toiminnan suunnittelu, organisointi ja nykyiset toimintamallit	13
Verkostojen toiminta ja yhteistyö	19
Toiminnan tulokset ja lisäarvo	22
Toiminnan vaikutukset, jatkuvuus ja toiminnan kehittäminen	24
Johtopäätökset ja kehittämissuositukset.....	28
Liite 1 Haastatellut tahot.....	31
Liite 2 Verkkokyselyn keskeiset nostot	32

Tiivistelmä

Tässä arvioinnissa tarkasteltiin Veden vuoro -vesiensuojelun tehostamisohjelman määrärahoilla käynnistettyjen vesistökuunnostusten asiantuntijaverkostojen toimintaa. Ympäristöministeriö teetti ulkopuolisen arvioinnin verkostojen 2019–2023 toiminnasta. Arvioinnin toteutti Gaia Consulting Oy kevään 2023 aikana.

Arviointi rajautui verkostotoimintaan ja verkostojen toteuttamiin toimenpiteisiin ja hankkeisiin. Arviointi toteutettiin monimenetelmällisesti ajalla helmikuu-toukokuu 2023. Menetelminä käytettiin aineistoanalyysiä, haastatteluja, verkkokyselyä, sekä arviointitiimin sisäisiä ja tilaajan kanssa yhteisiä analyysikokouksia. Arvioinnissa tarkasteltiin verkostojen toimintaa neljästä arviointinäkökulmasta; suunnittelu ja organisointi, verkostojen toiminta, tulokset ja lisäarvo sekä vaikutukset, jatkuvuus ja kehitystoimet.

Vesistökuunnostuksen verkostotoimintaa on ohjattu ympäristöministeriön, ELY-keskusten ja Suomen ympäristökeskuksen koordinoiman valtakunnallisen vesistökuunnostusverkoston yhteistyönä. ELY-keskuksille on annettu mahdollisuus valita niille soveltuvin toimintamalli verkostotoiminnan organisointiin, mikä on palvellut maakuntien erilaisia tarpeita. Hankkeessa tunnistettiin neljä yleistä vesistökuunnostusverkostojen toimintamallia.

Erilaiset toimintamallit ovat perusteltuja, mutta kaikille yhteisenä onnistumisen edellytyksenä on ollut se, että verkostolle on löytynyt vahva vetovastuullinen toimija. Verkostojen tärkeäksi tehtäväksi on osoittautunut valtakunnallisten tavoitteiden ja paikallistoimijoiden intressien yhteensovittaminen. Vesistökuunnostusverkostojen avulla on onnistuttu sitouttamaan alueen toimijoita laajapohjaisesti. Ne ovat mahdollistaneet yhteistyötä ja turvanneet jatkuvuutta hankkeiden välillä. Myös hankeaktiivisuus ja hankkeiden laatu ja laajuus ovat jossain määrin kasvaneet.

Arvioinnin tulosten pohjalta tehtiin suosituksia verkostomaisen vesistökuunnostustoiminnan kehittämiseen tulevaisuudessa.

Johdanto

Tausta ja tavoitteet

Vesiensuojelun tehostamisohjelman 2019–2023 yhtenä tavoitteena on vahvistaa nykyisten vesistökuunnostusverkostojen toimintaa ja uusien syntymistä. Ympäristöministeriö teetti ulkopuolisen arvioinnin vesistökuunnostuksen alueellisten asiantuntijaverkostojen vuosien 2019–2023 toiminnasta. Tavoitteena oli tuottaa tietoa verkostojen toiminnan merkityksestä ja roolia vesistökuunnostustoiminnassa. Tavoitteena oli myös kerätä parhaita käytäntöjä ja toimintamalleja toiminnan kehittämiseen tulevaisuudessa. Arviointi rajautui verkostotoimintaan ja verkostojen toteuttamiin toimenpiteisiin ja hankkeisiin. Arvioinnissa ei tarkasteltu vesistöjen kuntoa kuvaavia luonnontieteellisiä indikaattoreita. Gaia Consulting Oy toteutti arvioinnin ajalla helmikuu 2023 – toukokuu 2023.

Määritelmät

Vesistökuunnostustoimet ovat konkreettisia, vesistöissä toteutettavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on parantaa vesistöjen ekologista tilaa ja ehkäistä niiden rehevöitymistä ja muita ympäristöhaittoja. Kuunnostustoimet voivat sisältää esimerkiksi hoitokalastusta, vesikasvillisuuden niittoja sekä valuma-alueiden ravinnepäästöjä ehkäiseviä toimia.

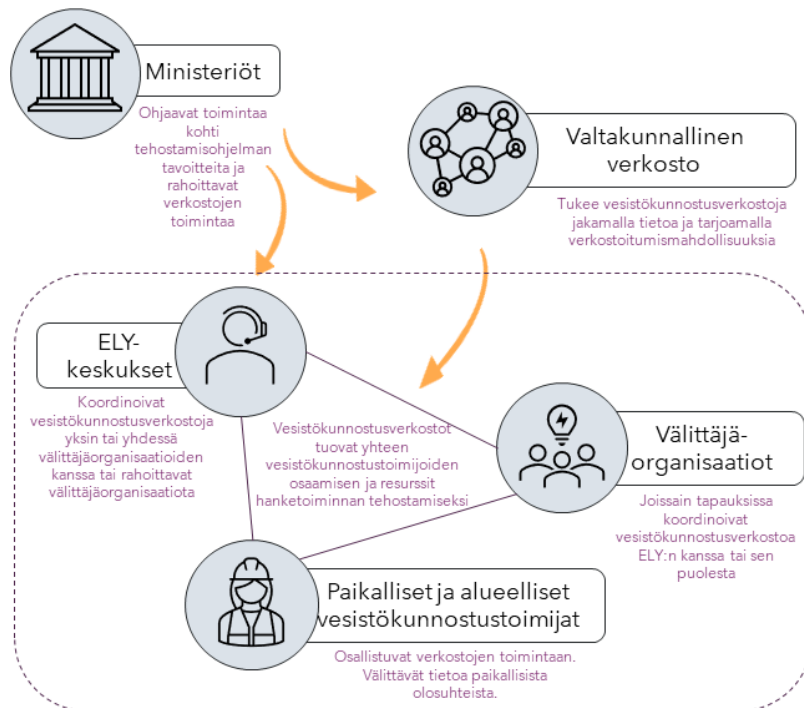
Vesistökuunnostusten alueellisilla asiantuntijaverkostoilla tarkoitetaan ympäristöministeriön rahoittamia, ELY-keskusten itse organisoimia tai ostopalveluna toteuttamia verkostoja. Verkostojen organisoitumista ja suhdetta keskeisiin toimijoihin on kuvattu alla (Kuva 1). Verkostoja koordinoivat pääsääntöisesti alueen ELY-keskus tai paikallinen välittäjäorganisaatio, kuten vesiensuojeluyhdistys. Verkostoihin kuuluu muun muassa kuntien viranomaisia, tutkimuslaitosten edustajia, paikallisia järjestöjä, maanomistajia sekä muita vesistökuunnostuksesta kiinnostuneita toimijoita. Verkostojen tarkoituksena on yhdistää maakunnan tai sen osan toimijoiden asiantuntemusta ja voimavaroja vesistöjen kuunnostamiseen ja suojeluun liittyvissä toimissa. Verkostot poikkeavat toisistaan merkittävästi organisoitumistavan, jäsenistön sekä käytännön toiminnan osalta. Tässä raportissa alueellisista asiantuntijaverkostoista käytetään jatkossa lyhyempää nimitystä **vesistökuunnostusverkostot**.

Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) koordinoima **valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto** puolestaan jakaa ajantasaista kuunnostustietoa valtakunnallisesti sekä järjestää alueellisia ja valtakunnallisia tilaisuuksia. Tässä raportissa valtakunnallisesta vesistökuunnostusverkostosta käytetään jatkossa lyhyempää nimitystä **valtakunnallinen verkosto**.

Välittäjäorganisaatiolla tarkoitetaan ELY-keskusten ja paikallistoimijoiden välissä toimivia organisaatioita, jotka koordinoivat ja edistävät vesistökuunnostuksen verkostotoimintaa maakunnassa tai sen osa-alueella. Välittäjäorganisaatiolla ei tarkoiteta yksittäistä organisaatiotyyppiä, kuten vesiensuojeluyhdistystä, vaan roolia, jonka esim. järjestöt tai yhdistykset voivat niin sovittaessa ottaa hoitaakseen eri verkostomalleissa. Tässä roolissa välittäjäorgani-

saatiot jakavat monensuuntaisesti tietoa ja neuvoja muun muassa vesistökunnostuksen tavoitteista ja rahoitusmahdollisuuksista sekä edesauttavat verkostotoimintaa esim. järjestämällä tapahtumia. Tyypillisesti tässä roolissa toimivat esimerkiksi vesiensuojeluyhdistykset tai erikseen tarkoitusta varten perustetut muut yhdistykset.

Arvioinnissa valtakunnallisen verkoston ja vesistökunnostusverkostojen toimintaa ja vaikutuksia arvioidaan ohjausmallin ja toimintamallin näkökulmista. **Ohjausmallilla** tarkoitetaan vesistökunnostuksen tavoiteasetantaan ja taloudelliseen ohjaukseen liittyviä käytäntöjä, jotka kattavat tulosohtaukseen, suunnitteluun ja raportointiin liittyvät menettelyt Ympäristöministeriöstä, SYKE:n ja ELY-keskusten kautta paikallistasolle saakka. **Toimintamallilla** tarkoitetaan vesistökunnostusverkostojen operointiin liittyviä toimintatapoja ja niiden käytännön toteutusta alue- ja paikallistasolla.

Kuva 1. Vesistökunnostusverkostojen organisoituminen ja suhde keskeisiin toimijoihin.

Arvioinnin viitekehys ja arviointikysymykset

Arvioinnin viitekehystenä toimi neljä näkökulmaa ja 13 näkökulmaa tarkentavaa arviointikysymystä (Taulukko 1).

Arviointinäkökulmat:

- 1) Toiminnan suunnittelu, organisointi ja nykyiset toimintamallit
- 2) Verkostojen toiminta ja yhteistyö
- 3) Toiminnan tulokset ja lisäarvo
- 4) Toiminnan vaikutukset, jatkuvuus ja toiminnan kehittäminen

Taulukko 1. Arviointikysymykset arviointinäkökulmittain.

Arviointinäkökulma	Arviointikysymys
1	Millaisia toimintamalleja vesistö-kunnostusverkostoilla on? Mitkä ovat eri toimintamallien edut ja rajoitteet?
1	Miten vesistö-kunnostusverkostojen toiminta on suunniteltu ja ohjattu?
1	Miten organisointi ja koordinointi ministeriön, koordinoivien ELY-keskusten sekä valtakunnallisen verkoston välillä ja niiden sisällä on toiminut? Miten suunnittelu ja organisointi on tukenut vesiensuojelun tehostamisohjelman ja erityisesti sen vesistö-kunnostusteeman tavoitteiden saavuttamista?
2	Miten verkostojen toiminta on edistänyt: a) olemassa olevien verkostojen aktiivisuutta ja uusien verkostojen muodostumista b) yhteistyötä eri verkostojen ja muiden toimijoiden välillä c) hankeaktiivisuuden kasvua ja toiminnan sekä yhteistyön laadun paranemista, sekä kykyä hankkia rahoitusta d) kunnostustiedon ja osaamisen lisääntymistä sekä viestintää e) kykyä osallistaa yksityisen sektorin edustajia
3	Miten vesistö-kunnostusverkostojen toiminta on edistänyt kokonaisvaltaista toimenpiteiden yhteissuunnittelua ja -toteutusta?
3	Missä määrin toiminta on täydentänyt tai tehostanut muiden alueellisten vesiensuojeluverkostojen ja/tai välittäjäorganisaatioiden toimintaa?
3	Miten valtakunnallisen verkoston ja vesistö-kunnostusverkostojen yhteistyö on tukenut kunnostustoiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä?

Arvioin- tinäkö- kulma	Arviointikysymys
3	Mikä merkitys vesiensuojeluohjelman osoittamalla lisärahoituksella on ollut ELY-keskusten mahdollisuuksiin aktivoida vesistö-kunnostustoimijoita ja/tai lisätä toiminnan vaikuttavuutta?
4	Miten toiminta on edistänyt tavoitteitaan: a) aktivoida alueellista kunnostustoimintaa, vahvistamaan alan toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista sekä uusien toimijoiden osallistumista vesien hoitoon; b) kehittää vesienhoidon menetelmiä, jakamaan vesistö-kunnostajille ajantasaista tietoa kunnostusmenetelmistä ja luomaan mahdollisuuksia kokeilla uusia menetelmiä; c) turvata laadukkaan ja pitkäjänteisen vesienhoitotyön jatkumisen.
4	Missä määrin ELY-keskuksilla tai ELY-keskuksilta rahoitusta saaneilla verkostotoimijoilla on mahdollisuuksia toiminnan jatkamiseen erillisrahoituksen päätyttyä?
4	Miten toimintaa tulisi kehittää ELY-keskuksissa tai niissä vesiensuojeluorganisaatioissa, joihin ELY on toiminnan ulkoistanut esim. palveluhankintasopimuksella?
4	Miten ympäristöministeriö voi parantaa vesistö-kunnostustoiminnan vaikuttavuutta, erityisesti alueellisen yhteistyön ja verkostoitumisen kehittämisenäkökulmasta ja valtakunnallisen ja alueellisen työnjaon näkökulmasta?
4	Millaisia alueellisia toimintamalleja tulisi jatkossa edistää ja mitkä seikat on erityisesti huomioitava alueellisten mallien kehittämisessä, rahoittamisessa ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisessa?

Arvioinnin toteutus ja menetelmät

Arviointimenetelminä käytettiin aineistokatsausta, haastatteluja (22 haastattelua, yhteensä 41 haastateltavaa), verkkokyselyä (62 vastaajaa) sekä arviointitiimin analyysikokouksia, joista yksi järjestettiin yhdessä tilaajan kanssa. Arvioinnin tulosten analyysissä tulee ottaa huomioon, että monella kyselyn ja haastatteluiden vastaajilla on kannuste arvioida toimintaa myönteisesti.

Aineistokatsaus

Gaia teki aineistokatsauksen tilaajan toimittamiin tausta-aineistoihin, painottaen tilaajan kanssa yhdessä määriteltyjä dokumentteja:

1. Valtakunnallisen vesistökuunnostusverkoston loppuraportit 2019-2022
2. Alueelliset kuunnostusten yhteenvetoraportit 2019–2022, painottuen viimeisimpiin raporteihin
3. Ohjelmaston dokumentit: Veden vuoro -ohjelmaperi, tehostamisohjelman vuosiraportit, tehostamisohjelman väliarviointi sekä vaikuttavuuden seuranta -loppuraportti
4. Verkostotoiminnan raportit, painottuen viimeisimpiin raporteihin
5. Verkostotoiminnan rahoitus vuosina 2019-2022

Haastattelut

Gaia suoritti 22 haastattelua vesistökuunnostusverkostojen keskeisille toimijoille (ELY-keskukset, välittäjäorganisaatiot, SYKE, YM). Osa haastatteluista toteutettiin ryhmähaastatteluina, ja haastateltuja henkilöitä kertyi yhteensä 41. Haastattelut tehtiin puolistrukturoidusti maaliskuun 2023 aikana. Haastatellut tahot on listattu liitteessä 1.

Verkkokysely

Arvioinnin tiedonkeruuta täydennettiin verkkokyselyllä, joka lähetettiin vesistökuunnostusverkostojen parissa toimiville tahoille. Kyselyssä selvitettiin verkostojen toiminnan sujuvuutta, yhteistyötä, työn tuloksia ja lisäarvoa. Kyselylinkkiä jaettiin vesistökuunnostuksen suunnitteluryhmän jäsenien sekä haastateltujen ELY-keskusten ja välittäjäorganisaatioiden edustajien kautta. Kyselyn teknisestä toteutuksesta Webropol-sovelluksen avulla vastasi Gaia. Kysely oli avoinna 4.-14.4.2023 ja siihen vastasi 62 henkilöä. Vastaajat edustivat kattavasti eri vesistökuunnostustoimijoita ja alueita. Ainoastaan Keski-Suomen ELY-keskuksen alueelta ei saatu vastauksia. Eniten vastauksia saatiin yhdistyksiltä, osakaskunnilta ja kunnilta, erityisesti Kaakkois-Suomen ja Pohjois- ja Etelä-Savon ELY-keskusten alueilta. Eri alueiden välillä ei havaittu merkittäviä eroja vastauksissa. Verkkokyselyn keskeiset tulokset on esitetty liitteessä 2.

Arvioinnin kohde

Vesienhoidon toteutus Suomessa

Valtioneuvosto hyväksyi vuosina 2015 ja 2021 merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman sekä vesienhoitosuunnitelmat, joiden avulla ohjataan vesienhoidon toimeenpanoa. Ympäristöministeriö vastaa toimeenpanon valtakunnallisesta koordinoinnista, kun taas 13 ELY-keskusta vastaavat vesienhoidon suunnitelmien ja toimenpideohjelmien toteutuksesta omalla alueellaan ja päättävät vesistökuunnostushankkeiden valtionavustuksista. Hankkeiden pääta-voite on parantaa vesistöjen ekologista tilaa, mutta ne myös edistävät muun muassa virkistyskäyttömahdollisuuksia sekä luonnon- ja maisemansuojelua. Tämän vuoksi vesistötoimenpiteiden kirjo on laaja, ja niitä toteuttavien tahojen ja toimijoiden määrä on suuri.

Valtion aluehallinnon organisaatiomuutokset ja julkisen talouden heikentyminen ovat muuttaneet vesienhoitoa viime vuosikymmeninä. Aiemmin valtio oli lähes yksin vastuussa vesistökuunnostuksista. Aluehallintoon perustettujen ELY-keskusten mahdollisuus vastata kunnostushankkeiden suunnittelusta ja toteutuksesta oli merkittävästi vähäisempi kuin valtion aiempi rooli. Tämä on johtanut siihen, että hankkeiden suunnittelu ja toteutus on siirtynyt enenevässä määrin muiden julkisten ja yksityisten toimijoiden vastuulle, kuten vesiensuojeluyhdistyksille, osakaskunnille, kunnille, kaupungeille ja yksityisille maan- ja metsänomistajille.

Veden vuoro – vesiensuojelun tehostamisohjelma¹

EU:n vesipuitedirektiivissä asetetaan tavoitteet kaikkien Euroopan vesistöjen ekologiselle tilalle, joiden arviointi ja hyvään tilaan saattaminen on jokaisen jäsenmaan vastuulla. Tilata-voitteiden saavuttamiseksi on laadittu vesien- ja merienhoidon suunnitelmat ja toimenpideohjelmat, jotka osoittavat tarvittavat toimenpiteet vesipuitedirektiivin vaatimusten täyttämiseksi. Suomi on onnistunut vähentämään Itämeren ja sisävesien ravinne- ja kiintoainekuormitusta ja monien vesimuodostumien tila on kohentunut. Oikeasta suunnasta huolimatta toimenpiteet eivät ole riittäneet, eikä tavoitteita ole saavutettu. Siksi vesienhoitoon osoitettiin merkittävä lisärahoitus, yhteensä vuosille 2019–2023 69 miljoonaa euroa, jonka kohdentamiseksi perustettiin vesiensuojelun tehostamisohjelma ”Veden vuoro”.

¹ Veden vuoro -ohjelmapaperi 2019

Tehostamisohjelma on perustettu vastaamaan vesiensuojelun pitkäjärjestyksen tavoitteiden saavuttamiseen, ja se vastaa tarpeeseen lisätä toimenpiteitä vesipuidedirektiivin hyvän tilan tavoitteiden saavuttamiseksi, sekä ilmastonmuutoksesta vesien tilaan aiheutuvien negatiivisten vaikutusten kumoamiseksi.² Vesiensuojelun yleisinä tavoitteina on kohdentaa toimenpiteitä mahdollisimman vaikuttavasti vesien tilatavoitteiden saavuttamiseksi, lisätä yhteistyötä eri toimijoiden välillä, sekä ottaa käyttöön uusia vesiensuojelun toimintatapoja.

Ohjelman teemat:

- maatalouden vesiensuojelun innovatiiviset menetelmät ja valuma-aluekohtaisen yhteistyön kehittäminen
- vesienhallinta maa- ja metsätaloudessa
- vesistökuunnostukset ja asiantuntijaverkostojen vahvistaminen
- kaupunkivesien hallinta ja haitallisten aineiden vähentäminen
- Itämeren ja sisävesien tilan selvitykset ja tutkimus
- hylkyjen saneeraaminen

Tehostamisohjelman tavoitteet on jaoteltu kuuteen teemaan (Kuva 2). Tämän arviointi keskittyy tarkastelemaan vesistökuunnostus -toimenpidekokonaisuuden alle kuuluvien vesistökuunnostusverkostojen toimintaa ja toimivuutta vesiensuojelun tehostamisohjelman aikana.

Vesistökuunnostustoiminnan toimenpidekokonaisuuden osatavoitteet ovat vesistöjen ja vesiympäristöjen tilan parantaminen, luonnon monimuotoisuuden lisääminen, alan toimijoiden yhteistyön parantaminen ja uusien toimijoiden osallistuttaminen, vesistökuunnostustoiminnan keittäminen jakamalla ajankohtaista tietoa kuunnostusmenetelmistä, ja luomalla mahdollisuuksia kokeilla uusia menetelmiä. Vesistökuunnostusteeman budjetti koko ohjelmasta on 20 miljoonaa euroa, josta vesistökuunnostusverkostojen toimintaan on myönnetty vuosina 2019–2023 4,4 miljoonaa euroa.

² Vesiensuojelun tehostamisohjelman vaikuttavuuden arviointi – esiselvitys 2020

Kuva 2. Vesiensuojelun tehostamisohjelman teemat ja läpileikkaavat tavoitteet.

Valtakunnallinen verkosto

Vesienhoitoon liittyvien hankkeiden toteuttajien lisääntynyt määrä ja monipuolisuus on luonut tarpeen ajantasaiselle tiedolle vesien tilasta, kunnostusmenetelmistä, hankesuunnittelusta ja -rahoituksesta. Tähän tarpeeseen vastatakseen Suomen ympäristökeskus SYKE perusti vuonna 2012 valtakunnallisen vesistökuunnostusverkoston, joka toimii vuorovaikutuksen lisääjänä jäsentensä välillä, kunnostusalan tietopankkina, hyvien kunnostuskäytäntöjen edistäjänä ja jakajana sekä järjestää vuosittaisia tapahtumia ja vahvistaa kansalaisosallistumista.

Valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto toimii avoimena foorumina kaikille, joita kiinnostaa vesistöjen hyvinvointi ja kunnostus. Mukana toiminnassa ovat erilaiset yhteisöt, tutkimuslaitokset, yritykset, viranomaiset ja kansalaiset. Verkosto tarjoaa mahdollisuuden yhteydenpitoon, tiedonvaihtoon ja kokemusten jakamiseen eri toimijoiden välillä. Tapahtumia järjestetään niin etäyhteyksin kuin vuosittain kiertävästi alueilla yhteistyössä kyseisen alueen vesistökuunnostusverkoston kanssa. Valtakunnallisella verkostolla ei ole varsinaista jäsenrekisteriä, vaan kiinnostuneet kutsutaan uutiskirjeen tilaajiksi. Verkoston tapahtumien on linjattu olevan kaikille avoimia ja maksuttomia.

Valtakunnallisen verkoston toimintaa suunnitellaan suunnitteluryhmässä, joka ideoi verkoston tapahtumia ja hankkeita. Ryhmää johtaa ympäristöministeriön edustaja ja ryhmässä on edustettuina esim. ELY-keskuksia, SYKE, vesiensuojeluyhdistyksiä, Luke, Metsähallitus, Kalatalouden Keskusliitto, Metsäkeskus, Valonia, WWF Suomi ja vesialan säätiöitä.

Vesistökuunnostusverkostot

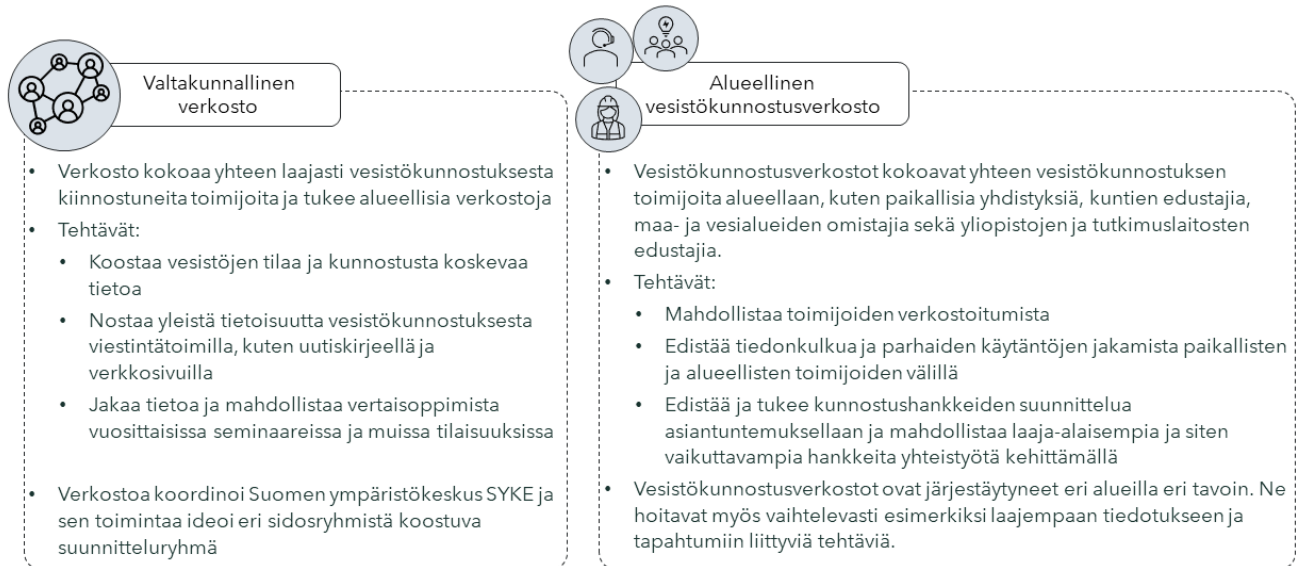
Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat rahoittaneet valtakunnallisen vesistökuunnostusverkoston toimintaa sen alusta lähtien, mutta alueellisilla toimijoilla ei ole ollut vastaavaa tukea saatavilla ennen vesiensuojelun tehostamisohjelman lisäresursseja. Paikalliset ja alueelliset vesistökuunnostustoimijat tarvitsevat kuunnostustoiminnan tueksi laaja-alaista asiantuntija-apua, asiantuntevaa neuvontaa ja verkostoitumismahdollisuuksia. ELY-keskusten vesienhoidon resurssit kuluvat pitkälti suunnitteluun, toimeenpanoon, hankkeiden hallinnointiin ja vesien tilan seurantaan, mikä on ollut pois mahdollisuudesta koordinoida verkostomaista tiedonvälitystä paikallisten ja alueellisten toimijoiden välillä. Lisäksi joiltain alueilta muut vesistökuunnostuksia koordinoivat välittäjäorganisaatiot ovat puuttuneet.

Ympäristöministeriö myönsi vesiensuojelun tehostamisohjelmasta määrärahaa ELY-keskuksille vesistökuunnostusverkostojen käynnistämiseen ja tukemiseen 2019–2023. Vuosittaiset määrärahamyönnöt perustuvat ELY-keskusten raportteihin ja jatkosuunnitelmiin verkostotoiminnasta, ja niiden tavoitteena on edistää tiedonkulun, hankesuunnittelun ja yhteistyön tavoitteita.

ELY-keskukset saivat itse päättää alueellisiin tarpeisiin perustuvasta toimintamallista ja resurssien käytöstä. Joillain alueilla oli jo ennestään vakiintuneita välittäjäorganisaatioita tai hankkeita, jotka edistävät vesiensuojelua ja lisäävät tiedonvälitystä. Tavoitteena on ollut löytää alueiden erityispiirteet huomioon ottava malli, jossa ELY-keskuksen ja muiden verkostotoimijoiden vastuut ja roolit ovat selvät ja tukevat vesiensuojelun tavoitteita kustannustehokkaasti.

Vesistökuunnostusverkostot pyrkivät vesistökuunnostustoimijoiden tiedonkulkua ja yhteistyötä tukemalla edistämään erilaisia vesistökuunnostushankkeita, kuten yhteisiä kuunnostustoimia ja selvitysten laatimista. Verkostojen tarkoituksena on yhdistää alueen asiantuntemusta ja voimavaroja, ja ne tarjoavat alueellista koordinaatiota ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä, jakavat tietoa ja parhaita käytäntöjä sekä kehittävät yhteisiä vesistökuunnostussuunnitelmia ja -hankkeita. ELY-keskukset ohjaavat rahoitusta tarkoituksenmukaisiksi kokemilleen hankkeille. Valtakunnallisen verkoston ja vesistökuunnostusverkostojen keskeiset tehtävät on esitetty kuvassa 3.

Vesistökunnostusverkot poikkeavat toisistaan merkittävästi organisoitumisen, jäsenistön, sekä toiminnan osalta. Osa verkostoista esimerkiksi järjestää säännöllisiä tapaamisia ja sidosryhmätilaisuuksia sekä kohdevierailuita. Verkostojen yleisiin aktiviteetteihin kuuluvat myös uutiskirjeet, jalkautuminen erilaisiin alueellisiin ja seutukohtaisiin tapahtumiin sekä verkkosivujen ja vesistökunnostuskalenterien ylläpito. Osa verkostoista myös tuottaa tietoa vesien tilasta alueella. Valtakunnallinen verkosto on toiminut tiedon ja kokemusten vaihdon mahdollistajana alueellisten verkostojen välillä.

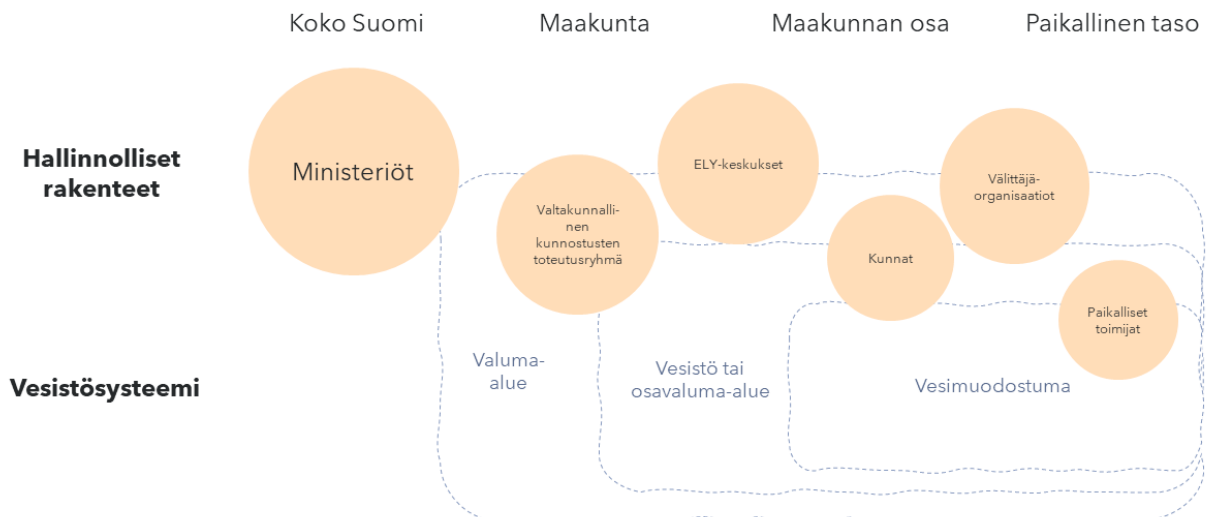
Kuva 3. Valtakunnallisen verkoston ja vesistökunnostusverkostojen tehtävät.

Arvioinnin tulokset arviointinäkökulmittain

Toiminnan suunnittelu, organisointi ja nykyiset toimintamallit

Millaisia toimintamalleja vesistökunnostusverkostoilla on? Mitkä ovat eri toimintamallien edut ja rajoitteet?

Vesistökunnostusverkostojen toimintaa tarkasteltaessa on otettava huomioon sekä hallinnolliset rakenteet että luonnontieteelliset kokonaisuudet (Kuva 4). ELY-keskusten hallinnoimat alueet ovat vesistöjen näkökulmasta keskenään hyvin erilaisia. Alueiden vesistöt voivat olla pienistä järvistä ja latvavesistä reittivesistöihin ja joista merenrannikkoon. Osalle alueista voi myös sijoittua useampia valuma-alueita, joilla toiminta on vanhastaan toisistaan eriytynyttä. Osalla alueista on ennestään aktiivista ja mahdollisesti myös verkostomaista vesistökunnostustoimintaa, kun taas osalla toiminta ja toimijajoukko ovat hajanaisempia.

Kuva 4. Vesistökunnostustoiminta on järjestäytynyt hallinnollisen ja/tai vesistösystemin rakenteen mukaan.

Vesistökunnostusverkostojen organisoitumismallit heijastavat alueiden erilaisia lähtökohtia ja toimintaympäristöä, ja ne voidaan jakaa karkeasti neljään kategoriaan:

1) ELY on vahva moottori

Vahvasti ELY:n koordinoima maakunnan vesistökunnostusverkosto on tyyppillinen malli erityisesti silloin, kun alueella ei ennestään ole aktiivisia vesistökunnostuksen toimijoita tai muita rakenteita. ELY:n organisoima verkosto toimii näillä alueilla toiminnan katalysaattorina ja tukee uusia vesistökunnostusverkostoja ja kunnostushankkeita toiminnan alkumetreillä. Rahoitusta on käytetty omien voimavarojen vahvistamiseen, joiden avulla on voitu koordinoita uusia vesistökunnostusverkostoja ja muuta kunnostushankkeita edistävää toimintaa. Esimerkiksi Etelä-Savossa verkostotoiminta on organisoitu tämän mallin mukaisesti.

Mallissa, joissa ELY-keskuksella on merkittävä rooli toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, etuina ovat ajantasaisin tieto alueen vesistöjen tilasta sekä vaikuttavista toimenpiteistä. Lisäksi ELY-keskuksilla on vahvat yhteydet paikallisiin, alueellisiin ja valtakunnallisiin viranomaisiin, mikä edistää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Tällaisessa mallissa voi olla rajoitteena rajalliset resurssit laaja-alaiseen verkostoitumiseen liittyen. Jalkautuminen esimerkiksi maakunnan eri alueiden messuille ja iltatilaisuuksiin voi olla rajatumpaa kuin malleissa, jossa verkoston koordinaatiosta vastaa välittäjäorganisaatio. Verkostotoiminnan erillisrahoitus saattaa paikoitellen myös kanavoitua ELY-keskusten perustoiminnan resurssikapeikkojen paikkaamiseen, mikä ei välttämättä ole optimaalista verkostotoiminnan tavoitteiden edistämisen kannalta.

2) Välittäjäorganisaation verkostot käyttöön

Maakunnan verkostotoiminnan vetovastuu on tässä mallissa välittäjäorganisaatiolla tai erillisellä verkostohankkeella. Tämä malli on käytössä erityisesti alueilla, joissa on ennestään vahva verkostotoiminnan traditio ja/tai aktiivinen toimija, joka kykenee ottamaan vetovastuun. Esimerkkeinä tästä mallista ovat Uusimaa sekä Etelä-Pohjanmaan Rannikkoverkosto.

Välittäjäorganisaatiovetoisissa malleissa etuina ovat toiminnan joustavuus, resurssitehokkuus sekä parempi yhteys paikallisen tason toimijoihin. Osalla välittäjäorganisaatioista on ennestään laajat verkostot paikallisesti vesistökunnostusten kannalta tärkeisiin sidosryhmiin, kuten maanomistajiin ja paikallisiin vesiensuojeluyhdistyksiin. Myös verkoston läsnäolo erilaisissa tapahtumissa ja iltatilaisuuksissa kuten tupailloissa toteutui useimmin alueilla, joissa verkoston toiminta oli ulkoistettu välittäjäorganisaatiolle. Välittäjäorganisaatio voidaan kokea alueella neutraalimpana tahona kuin viranomaisen, mikä on voinut helpottaa yhteyden muodostamista uusien toimijoiden kanssa ja näiden osallistamista vesistökunnostustyöhön. Haastatteluissa

nostettiin kuitenkin esille, että mikäli verkoston koordinaatio on ulkoistettu täysin välittäjäorganisaatiolle, tulee tavoitteenasetannan olla ELY-keskuk- sen puolelta selkeää panosten ohjaamiseksi vaikuttavimpiin toimenpiteisiin.

3) Työparina viranomaisen ja välittäjäorganisaatio

Maakunnan verkostotoiminnan vetovastuu on tässä mallissa jaettu ELY:n ja välittäjäorganisaation kesken. Tässä hybridimallissa ELY sekä välittäjäor- ganisaatio organisoivat verkostotoimintaa yhteistyössä, erikseen sovitun työnjaon mukaisesti.

Tällaisia malleja esiintyi alueilla, joissa laajan verkoston rakentamisen sijaan on hyödynnetty olemassa olevia verkostoja esimerkiksi hanketoimijoiden neuvoina ja sparraajina. Mallia käytettiin myös alueilla, joissa on hiljattain perustettu uusi vesiensuojeluyhdistys vesistökuunnostusverkoston koordi- naattoriksi. Malli on käytössä etenkin silloin, kun maakunnan vesistökuunnos- tustarpeet, toimijakenttä, toimijoiden kyvykkyydet ovat heterogeenisiä. Esi- merkkejä mallin mukaisista alueista ovat Keski-Suomi sekä Pohjois-Savo.

Mallissa, jossa ELY-keskus ja välittäjäorganisaatio jakavat vetovastuuta etuna on molempien organisaatioiden vahvuuksien yhdistäminen. Mallin etuna on myös se, että pesäero hankkeiden suunnittelun ja toteutuksen sekä rahoittajan välillä säilyy. Malli edellyttää kuitenkin selkeää roolien ja vastuiden jakamista, sillä jaetussa koordinaatiovastuussa vaarana on tehot- tomuutta ja ristiriitoja aiheuttava päällekkäinen työ tai joidenkin tehtävien jääminen vetovastuun näkökulmasta epäselvästi vastuutetuiksi ja sitä kautta vaille huomiota.

4) Vahvat paikallisveturit ja -yhteistyö

Joissain maakunnissa verkostotoiminnan vetovastuu on hajautettu piene- mpiin kokonaisuuksiin ja delegoitu vahvasti organisoituneille toimijoille, esim. jokisysteemikohtaisille yhdistyksille. Tarpeeseen räätälöity malli edellyttää vahvoja yhteistyörakenteita ja jaettua tavoitetilaa. Hyvänä esimerkkinä toimii mm. yhdessä laadittuun vesistövisioon pohjautuva jokisopimus lijoella.

Neljännän toimintamallin etuna on, että toiminta on räätälöity vastaamaan tietyn alueen tai vesistösystemin tarpeita, mikä lisää hankkeen onnistumi- sen todennäköisyyttä ja vaikutuksia vesistön tilaan. Mallin avulla voidaan paremmin ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja haasteet. Mallin haaste liittyy ensisijaisesti sen tuloksellisuuden seurantaan ja valtakunnallisen ta- son vesistökuunnostustyön ohjaamiseen. Jo tällä hetkellä on havaittavissa, että verkostojen toimintamallien monimuotoisuus hankaloittaa kokonaisku- van ylläpitoa sekä toiminnan kehittäminen koko valtakunnan tasolla.

Edellä kuvattujen mallien edut ja rajoitteet on kuvattu tiivistetysti taulukossa 2. Verkostotoiminnan keskeisimmiksi haasteiksi toimintamallista riippumatta raportoitiin riittämättömät henkilöresurssit, hankaluus löytää osaajia sekä ylläpitää osaamista, rahoituksen ja sitä myötä kunnostustoiminnan katkonaisuus sekä paikoitellen vaikeus osallistaa olennaisia tahojen (esimerkiksi maanomistajat ja kunnat) mukaan verkostotoimintaan.

Taulukko 2. Toimintamallien edut ja rajoitteet.

	ELY on vahva moottori	Välittäjäorganisaation verkostot käyttöön	Työparina viranomainen ja välittäjäorganisaatio	Vahvat paikalliset veturit ja -yhteistyö
Mallin edut	<p>Ajantasaisin vesistötieto ja kattava asiantuntemus mahdollistavat tehokkaan ja suora- viivaisen panosten kohdistamisen vaikuttavimpiin toimenpiteisiin.</p> <p>Vahvat yhteydet alueellisiin ja valtakunnallisiin viranomaisiin</p>	<p>Toiminnan joustavuus ja resurssitehokkuus voidaan saavuttaa hyödyntämällä olemassa olevia verkostoja ja rakenteita sekä hyödyntämällä vahvaa yhteyttä paikallisen tason toimijoihin.</p>	<p>Mallin etuna on kyky yhdistää ELY:n ja välittäjäorganisaation vahvuudet ja samalla säilyttää selkeä ero hankkeiden suunnittelun ja toteutuksen sekä rahoittajan välillä.</p>	<p>Alueen erityispiirteet huomioon ottava ja niihin räätälöity malli voi olla onnistuessaan moninkertaisesti muita malleja vaikuttavampi.</p>
Mallin rajoitteet	<p>Mallin rajoitteena on rajalliset resurssit laaja-alaiseen verkostoitumiseen liittyen.</p> <p>Verkostotoiminnan erillisrahoitus saattaa paikoitellen myös kanavoitua ELY-keskusten perustoiminnan resurssikapeikkojen paikkaamiseen.</p>	<p>Mikäli tarkka tavoitteenasetanta ELY-keskuksen kanssa puuttuu, toiminnan panokset eivät aina painotu riittävästi vaikuttavimpiin toimiin.</p>	<p>Selkeiden roolien ja vastuiden puuttuessa, vaarana on päällekkäinen työ, joka voi aiheuttaa tehottomuutta ja ristiriitoja.</p>	<p>Mitä erilaisempia organisoitumismallit ovat keskenään, sitä haastavampaa on kokonaiskuvan ylläpito, tuloksellisuuden seuranta sekä toiminnan kehittäminen koko valtakunnan tasolla.</p>

Miten vesistökuunnostusverkostojen toiminta on suunniteltu ja ohjattu?

Vesistökuunnostusverkostojen ohjausmallia voidaan tarkastella rahoituksen, tavoiteohjauksen tai tulosten seurannan näkökulmista.

Vesistökuunnostustoimia rahoitetaan Suomessa kahden pääasiallisen rahoituslähteen kautta, talousarvion sekä kilpaillun hankerahoituksen (kuten EU:n rahoitusohjelmien kautta). Rahoituksen käyttöä ohjaavat vesistökuunnostusasetus ja sen momentin kautta asetetut käyttöehdot. Keskeisenä toimenpiteenä vesistökuunnostuksen saralla on vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanosuunnitelmien toteutus, joka ohjaa konkreettisia kuunnostustoimia ja niiden aika-aulutusta. Vesiensuojelun tehostamisohjelma on merkittävästi kasvattanut vesistökuunnostuksiin ohjattavaa rahoitusta, mikä on mahdollistanut myös verkostoitumista edistävien vesistökuunnostusverkostojen rahoituksen.

Vesistökuunnostustoimien sisällöllisiä tavoitteita ohjataan ministeriön ohjauskirjeellä, joka on suunnattu ELY-keskuksille. Ohjauskirjeen perusteella avataan hankehaut, joissa toimijat voivat jättää hakemuksia rahoitettaviksi vesistökuunnostustoimenpiteisiin liittyen. Hakemuksista ministeriö antaa yleisen lausunnon ja vahvistaa jaettavan rahoituksen määrän ELY-tasolla. Lopulliset hankekohtaiset rahoituspäätökset tekevät ELY-keskukset.

Ympäristöministeriön, SYKE:n ja ELY-keskusten edustajista koostuva valtakunnallinen kuunnostusten toteutusryhmä toimii tärkeänä foorumina ohjelman tavoitteiden ja prosessien keskustelulle. Tämä ryhmä tarjoaa yhteisen alustan eri toimijoiden väliselle yhteistyölle ja tiedonvaihdon. Tavoitteena on varmistaa kuunnostusten sujuva toteutus ja yhtenäisten linjausten noudattaminen vesistökuunnostustoimissa.

ELY-keskukset raportoivat vuosittain toimintansa tuotoksista ja tuloksista erityisellä raportointipohjalla. Tämä raportointipohja sisältää kuvauksen vesistökuunnostustoimien sekä verkostotoiminnan edistymisestä, saavutetuista tuloksista, käytetyistä resursseista ja mahdollisista haasteista. Raportointiprosessi tarjoaa ELY-keskuksille mahdollisuuden arvioida omaa toimintaansa ja seurata toimenpiteiden tuloksellisuutta.

Ministeriö puolestaan julkaisee keväisin yhteenvetön edellisen vuoden vesistökuunnostustoimien kokonaisuudesta. Tämä yhteenveto kokoaa yhteen ELY-keskusten raportit sekä muut olennaiset tiedot ja antaa kokonaiskuvan koko maan vesistökuunnostustoiminnasta.

Miten organisointi ja koordinointi ministeriön, koordinoivien ELY-keskusten sekä valtakunnallisen verkoston välillä ja niiden sisällä on toiminut? Miten organisointi on tukenut vesiensuojelun tehostamisohjelman ja erityisesti sen vesistökuunnostusteeman tavoitteiden saavuttamista?

Ministeriö edustaa valtakunnallista näkökulmaa ja ELY-keskukset toimivat tiedon välittäjänä valtakunnallisten tavoitteiden ja paikallisen näkökulman välillä. SYKE koordinoi valtakunnallista verkostoa, joka tuottaa ministeriölle tietoa päätöksenteon tueksi ja ylläpitää toimeenpanon tilannekuvaa, sekä tukee alueellisia ja paikallisia vesistökuunnostusverkostoja tiedonjaon, koulutuksen ja muiden verkostoitumismahdollisuuksien kautta. Haastatellut kokivat eri toimijoiden välisen koordinaation pääosin onnistuneeksi.

Kiitosta sai erityisesti ELY-keskuksille annettu autonomia verkostotoiminnan suunnittelussa alueellisten erityispiirteiden huomioimiseksi. Verkostojen suuri määrä ja toimintamallien monimuotoisuus aiheuttavat kuitenkin haasteita kokonaiskuvan hallinnassa ja esimerkiksi vesistökuunnostusverkostojen tuloksellisuuden seurannassa. Tämä näkyi esimerkiksi erilaisessa tavoiteasetannassa verkostotasolla sekä ELY-keskusten vuosittaisen raportoinnin erilaisissa käytännöissä. Haastatellut toimijat toivoivatkin selkeämpää ohjausta verkostojen tavoitteenasetannassa ja toiminnan ohjauksessa. Ministeriöltä toivottiin enemmän palautetta vuosittain toimitettuihin raportteihin vesistökuunnostustoiminnasta, sekä raportointipohjan kehittämistä.

Budjettiohjaus koettiin selkeäksi, mutta rahoituspäätösten aikataulu ja rahoituksen ennakoitavuus nähtiin haasteina vaikuttavien vesistökuunnostushankkeiden suunnittelulle ja toteutukselle. Haastateltavat kokivat, että rahoituspäätökset ministeriöstä ELY-keskuksille saadaan usein liian myöhäisessä vaiheessa hankkeiden suunnittelu- ja toteutusaikataulun kannalta, mikä vaikeuttaa ja viivästyttää niiden toteutusta. Osa ELY-keskuksista toivoi myös enemmän autonomiaa päättää tuettavista vesistökuunnostushankkeista. Hanke-esityksen käsittely ministeriötasolla koettiin hidastavan prosessia ja lisäävän byrokratiaa.

ELY-keskusten toiveet ministeriön ohjauksesta vaihtelivat. Alueilla, joissa verkostotoiminta oli vasta alussa toivottiin useammin vahvempaa tukea ja ohjausta esimerkiksi tarkemman palautteen muodossa vuosittaisiin raportteihin. Alueilla, joissa verkostotoiminta oli jo pitkälle vakiintunutta toiveissa korostui ELY-keskusten autonomian lisääminen.

Valtakunnallisella verkostolla on tavoitteita niin suhteessa ministeriöön kuin vesistökuunnostusverkostoihin. SYKE vastaa tutkimuslaitoksena vesien ja meren tilan seurannasta ja niihin liittyvän tiedon tuottamisesta valtakunnallisesti ja tukee vesistöihin liittyvää päätöksentekoa. SYKE:llä onkin hyvät edellytykset tuottaa tietoa myös vesistökuunnostuksen tarpeisiin niin hallinnolle kuin käytännön kunnostustyöhön. Valtakunnallisen verkoston koordinointi SYKE:n toimesta vaikuttaa olleen hyödyllistä vesistökuunnostuksen tietopohjan vahvistamisen kannalta.

Valtakunnallisen verkoston suunnitteluryhmä on onnistunut keräämään monipuolisen joukon vesistöosaajia myös SYKE:n ulkopuolelta, mikä todennäköisesti on tuonut laajempaa näkökulmaa vesistökuunnostustoimien tukemiseen. Suunnitteluryhmä on myös lisännyt alan toimi-

joiden välistä vuoropuhelua. Toisaalta suunnitteluryhmän tehtävät ja tavoitteet eivät ole tarkasti määriteltyjä, mikä vaikeuttaa ryhmän toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointia.

Verkostojen toiminta ja yhteistyö

Vesiensuojelun tehostamisohjelmasta teetettiin ulkoinen väliarviointi, jonka tulokset julkaisiin tammikuussa 2022. Väliarvioinnissa todettiin että ”rahoituksen lisäksi asiantuntijaverkostot ja niiden osaaminen ovat ohjelman ehkä tärkein mahdollistaja. Ne ovat vahvistuneet ja aloitettu uudenlainen yhteistyö on avannut jatkomahdollisuuksia”. Myös tässä arvioinnissa vesistö-kunnostusverkostojen merkitys vesiensuojelun edistämässä havaittiin merkittäväksi.

Verkostojen aktiivisuus, uusien verkostojen muodostuminen ja yhteistyö uusien sidosryhmien kanssa

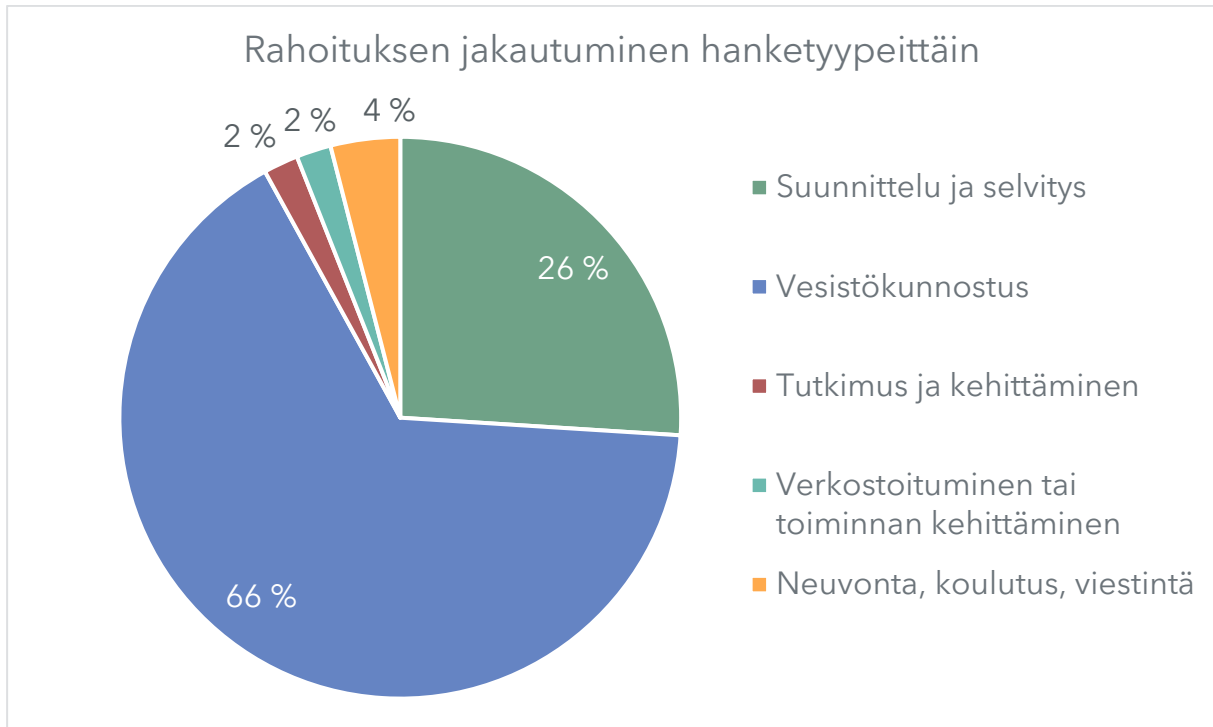
Haastatteluissa ja kyselyssä saatujen vastausten perusteella oli havaittavissa, että vesistö-kunnostusverkostojen rahoitus on lisännyt sekä uusien verkostojen määrää että olemassa olevien verkostojen aktiivisuutta. Verkostotoiminnalle myönnetty rahoitus on kasvanut vuosittain 2019–2022 (Taulukko 3). Verkostojen tai niiden aktiivisuuden lisääntymistä oli kuitenkin vaikeaa todentaa numeerisesti, sillä ELY-keskusten vuosiraporteissa oli huomattavia eroja hankemäärien ja verkostotoiminnan kehityksen raportoimisessa eri ELY-keskusten välillä. Lisäksi vertailua ELY:jen sisällä vaikeutti raportointitapa, jossa vuosien 2019-2021 toiminta oli yhdistetty yhteen raporttiin, josta ei yleensä pystynyt erittelemään eri vuosien tapahtumia. Vuoden 2022 tapahtumat oli koottu erilliseen raporttiin, mutta johtuen raporttien ajanjaksojen epäsuhtaisuudesta, lukujen keskinäinen vertailu ei ollut mielekäästä. Raporteista saattoi kuitenkin päätellä, että monilla alueilla toiminta oli ollut vilkasta, ja vuoden 2022 myönnettyjen hankkeiden määrät olivat korkeita, huomioiden, että edellisessä raportissa oli yhteensä kolmen vuoden hankkeet.

Taulukko 3. Yhteenveto verkostotoiminnalle myönnetystä rahoituksesta vuosina 2019–2023, ELY-keskuksittain.

Verkostotoiminnalle vuosittain myönnetty rahoitus (t€)						
ELY-keskus	2019	2020	2021	2022	2023	Yhteensä
EPO	0	90	100	100	80	370
ESA	0	75	50	120	50	295
HAM	70	54	60	60	50	294
KAI	100	124	100	70	70	464
KAS	40	35	60	45	45	225
KES	100	26	70	70	40	306
LAP	0	0	0	80	200	280
PIR	0	45	55	82	0	182
POK	40	10	60	60	50	220
POP	55	124	190	164	160	693
POS	100	40	120	75	65	400
UUD	0	37	60	60	50	207
VAR	90	124	80	80	80	454
Yhteensä	595	784	1005	1066	940	4390

Vuosina 2019–2022 rahoituspäätöksiä oli tehty yhteensä 700 vesistökuunnostusteeman hankkeelle, ja hankkeiden toteuttamiseen oli osallistunut yli 1000 tahoa ympäri maata.³ ELY-keskukset raportoivat hankkeiden jakautumista eri hanketyyppeihin, ja selvästi eniten oli rahoitettu vesistökuunnostushankkeita, joita oli peräti 66 % kaikista hankkeista. Toiseksi eniten oli rahoitettu suunnittelu ja selvityshankkeita (Kuva 5).

³[Vesienhoidon tehostamisohjelman vuosiraportti 2022](#)

Kuva 5. Vuosina 2019–2022 myönnettyjen vesistökuunnostusteeman rahoitusten jakautuminen eri hanketyyppeihin.

Yhteistyö uusien sidosryhmien kanssa

Verkostojen määrän ja aktiivisuuden lisäksi yhteistyön tiivistymistä muiden verkostojen sekä toimijoiden välillä havaittiin lähes kaikilla alueilla, mikä kävi ilmi niin toiminnan raporteista, verkkokyselyn vastauksista kuin haastatteluista. Erityisesti tiivistynyt yhteistyö kuntien kanssa koettiin tärkeäksi hankkeiden laadun ja jatkuvuuden kannalta. Toinen merkittävä sidosryhmä, johon verkostotoiminnan kautta on saatu tiivistettyä suhteita ovat maa- ja vesialueiden omistajat sekä osakaskunnat. Sidosryhmätyön vahvistaminen parantaa vesistökuunnostustyön vaikuttavuutta yleisesti mutta voi lisäksi auttaa kunnostustoiminnan suuntaamisessa kaikkein heikkokuntoisimpiin vesistöihin, joissa tarvitaan laajoja hankkeita ja esimerkiksi kuntayhteistyötä.

Kunnostustiedon ja -osaamisen lisääntyminen ja viestintä

Vesistökuunnostusverkostojen kautta organisoitu toiminta on lisännyt paikallistuntemuksen merkitystä vesistökuunnostustyössä. Aiempaa laajemmat sidosryhmät tavoitettava viestintä koettiin verkostojen yhdeksi tärkeimmäksi saavutukseksi. Viestinnän lisäksi valtakunnallinen verkosto on lisännyt vertaisoppimista eri verkostojen toimijoiden välillä ja paikallinen verkostotoiminta mahdollistanut kunnostustiedon jakamista eri näkökulmista.

Yksityisen sektorin osallistaminen

Yksityisen sektorin edustajien vahva osallistuminen vesistökuunnostukseen ja asiantuntija-verkostoihin on useimmilla alueilla harvinaista. Yksityisen sektorin saaminen mukaan vesistökuunnostukseen ei välttämättä ole itseisarvo kaikissa tapauksissa, mutta myös onnistuneista yksityistä sektoria osallistavista hankkeista raportoitiiin. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla on toteutettu tai suunnitteilla useampia jokisysteemikohtaisia hankkeita, joissa on mukana esimerkiksi SSAB (Piehinginjoki) sekä Metsähallitus oy (Livojoki). Yhteistyö yksityisen sektorin kanssa koettiin erityisen onnistuneeksi Iijoki-sopimuksen osalta, jossa valuma-aluekuunnostuksia, veden laadun parantamista sekä vaelluskalojen palauttamista edistävän sopimuksen osapuolia ovat mm. PVO-Vesivoima Oy sekä alueen turvetuottajat.

Verkostojen kyky hankkia rahoitusta

Vesistökuunnostusverkostojen kyky hankkia rahoitusta verkostotoiminnan ylläpidolle sekä vesistökuunnostustoimille vaihteli. Rahoituksen koettiin olevan edelleen yksi merkittävimmistä vesistökuunnostustoiminnan esteistä, ja monella alueella kunnostustoiminta oli vahvasti talokootyön varassa. Toisaalta osassa alueita toimi vahvoja yksityisiä rahoittajia, säätiöitä tai kunnostustoimintaan sitoutuneita kuntia, joiden rahoitus tuki verkostojen toimintaa.

Toiminnan tulokset ja lisäarvo

Miten vesistökuunnostusverkoston toiminta on edistänyt kokonaisvaltaista toimenpiteiden yhteissuunnittelua ja –toteutusta?

Vesistökuunnostusverkostotoiminnan myötä on syntynyt uutta ja laaja-alaisempaa hanketoimintaa. Verkostojen toiminta koetaan tärkeäksi erityisesti eri toimijoiden näkemysten tuomisessa yhteen konkreettisten kunnostustoimien suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Verkostot ovat toimineet myös kimmokkeena ELY-keskusten välisen yhteistyön vahvistumiseen.

Vesistökuunnostusverkostojen mallin avulla on suunnattu alueellisia ja paikallisia hankkeita vahvemmin vesienhoitosuunnitelman tavoitteisiin. Paikallisten ja valtakunnallisesti tunnistettujen tavoitteiden yhteensovittaminen ei aina kuitenkaan ole ollut helppoa, ja se on osoittautunut merkittäväksi tehtäväksi vesistökuunnostusverkostoille. Paikallisesti vesistökuunnostuksen intressit saattavat liittyä vahvemmin esimerkiksi virkistyskäytön mahdollisuuksiin, kun taas esimerkiksi valuma-alueenäkökulman kytkemisessä kohdevesistön kunnostustyöhön on paikallisten hankkeiden suunnittelussa tarvittu verkostojen tukea.

Ohjelman aikana perustettujen uusien verkostojen tulokset ovat osin vasta konkretisoitumassa. Verkostotoimijoiden haastatteluista ja vuosiraporteista on kuitenkin saatu viitteitä hankeaktiivisuuden lisääntymisestä tarkastelujakson aikana sekä laajempien, valuma-aluekohtaisten hankehakemusten määrän maltillisesta lisääntymisestä. Tarve suuremmille hankkeille kuitenkin tunnistetaan edelleen kehityskohdaksi. On tapauksia, joissa verkostot ovat

onnistuneet kasvattamaan hankkeiden laatua ja vaikuttavuutta tukemalla tietotaidollaan yksittäisen hankkeen suunnittelua tai kokoamalla useita hankkeita yhteen valuma-alueita kattaviksi kokonaisuuksiksi. Tiedon puute voi vaikuttaa valuma-alueisiin kohdistuvan kunnostustyön vähäisyyteen: valuma-alueiden kunnostuksista ei ole vielä yhtä paljon julkaistua tietoa tai kokemusta kuin esimerkiksi virtavesien kunnostuksista. Toisaalta on eroja siinä, että joillain alueilla valuma-alueittain järjestäytynyt toimintatapa on jo ennestään totuttu tapa tehdä vesistökunnostusta.

Missä määrin toiminta on täydentänyt tai tehostanut muiden alueellisten vesiensuojeluverkostojen ja/tai välittäjäorganisaatioiden toimintaa?

Vesistökunnostusverkostot ovat tukeneet vesistökohtaisia ja valuma-alueiden toimijoiden vesistökunnostustyötä. Alueilla, joissa verkosto on ollut jo olemassa ennen tehostamisohjelman rahoitusta, ministeriön rahoitus on vahvistanut olemassa olevaa toimintaa. Uusilla alueilla verkosto on luonut uuden foorumin alueen toimijoille tiedon jakamista ja yhteistyön koordinaatiota varten. Tämä on auttanut paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen tiedon keräämisessä ja keskittämisessä ELY:lle tai välittäjäorganisaatiolle. Huomionarvoista kuitenkin on, että lähtötilanteesta ei ole tarkkaa tietoa, joten tulokseen liittyy jonkin verran epävarmuutta.

Miten valtakunnallisen verkoston ja alueellisten vesistökunnostusverkostojen yhteistyö on tukenut kunnostustoiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä?

Haastatellut toimijat tunnistivat valtakunnallisen verkoston laajasti ja se koettiin hyödylliseksi viestinnän, alueellisen yhteistyön ja verkostoitumisen kannalta. Verkoston järjestämät seminaarit ja vesistökunnostajien aamukahvit tunnettiin laajasti ja ne ovat auttaneet parhaiden käytäntöjen levittämisessä alueiden välillä. Valtakunnallisen verkoston edellytykset viestiä vesistökunnostuksesta ovat todennäköisesti kasvattaneet yleistä tietämystä vesistökunnostuksesta verrattuna tilanteeseen, jossa viestintä olisi ollut alueellisten verkostojen varassa. Vesistökunnostuksessa mukana olevat toimijat olivat vaihtelevasti mukana valtakunnallisen verkoston toiminnassa – yhteistyö on aktivoitunut erityisesti, jos valtakunnallisen verkoston seminaareja on järjestetty alueella. Valtakunnallista verkostoa ei kuitenkaan koettu merkittäväksi tekijäksi alueellisten verkostojen käytännön toiminnan kannalta.

Mikä merkitys vesiensuojeluohjelman osoittamalla lisärahoituksella on ollut ELY-keskusten mahdollisuuksiin aktivoida vesistökunnostustoimijoita ja/tai lisätä toiminnan vaikuttavuutta?

Vesiensuojelun tehostamisohjelman lisärahoituksen avulla ELY-keskukset ovat voineet aktivoida uusia vesistökunnostustoimijoita sekä lisätä viestintää ja näin lisätä toiminnan laajuutta ja näkyvyyttä. Rahoitus on mahdollistanut esimerkiksi vesistökunnostustoimintaa ja vesistökunnostusverkostoja tukevien koordinaattorien palkkauksen. Mikäli vesistökunnostusverkoston koordinaatio on toteutettu ostopalveluna, on lisärahoitus vapauttanut ELY-keskusten henkilöstön resursseja laajempien ja vaikuttavampien toimenpiteiden suunnitteluun sekä

neuvontaan. Mallissa, jossa verkostoraha jäi ELY-keskuksille, henkilö palkattiin usein verkostojen vetämiseen, jolloin myös muiden ELY-keskuksen asiantuntijoiden resursseja vapautui.

Toiminnan vaikutukset, jatkuvuus ja toiminnan kehittäminen

Miten toiminta on edistänyt tavoitteitaan:

- a) aktivoida alueellista kunnostustoimintaa, vahvistamaan alan toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista sekä uusien toimijoiden osallistumista vesien hoitoon**
- b) kehittää vesienhoidon menetelmiä, jakamaan vesistökuunnostajille ajantasaista tietoa kunnostusmenetelmistä ja luomaan mahdollisuuksia kokeilla uusia menetelmiä**
- c) turvata laadukkaan ja pitkäjänteisen vesienhoitotyön jatkumisen**

Alueellinen toimijoiden aktivointi ja verkostoituminen

Vesistökuunnostusverkostot ovat onnistuneet aktivoimaan uusia alueellisia toimijoita mukaan vesistökuunnostustoimintaan sekä tarjoamaan verkostoitumismahdollisuuksia. Verkostotoimijat arvioivat, että ilman verkostoja yhteydet ja luottamus alueella olisivat heikommassa kanteissa. Verkkokyselyn vastaajista kunnat ja yritykset kokivat uusien tahojen tavoittamisen onnistuneen parhaiten ja maanomistajat heikoiten.

Vesistökuunnostusverkostojen avulla on voitu vahvistaa yhteyksiä esimerkiksi kuntiin ja osallistaa vesistökuunnostustoimintaan uusia sidosryhmiä. Haastateltavat korostivat, että verkostojen ansiosta tieto on välittynyt eri toimijoiden välillä tehokkaasti, mikä on johtanut esimerkiksi siihen, että kunnostustoimenpiteet on voitu aloittaa nopeammin. Tehostunut tiedonjako on ollut myös tärkeässä roolissa maakuntatasoisten vesienhoidon yleissuunnitelmien luomisessa.

Verkkokyselyn vastaajat antoivat hyvät arvostukset sekä verkostojen sisäiselle että verkostojen väliselle yhteistyölle. Kyselyyn vastanneiden mielestä vesienkuunnostusverkostoilla oli ollut melko paljon merkitystä uusien kunnostushankkeiden toteutumiseen. Kaikkein merkittävimmäksi vaikutuksen kokivat maanomistajat, yhdistykset ja yritykset. Vähiten hyötyä hankkeiden toteutumiselle verkostoista oli ollut tutkijoille.

Ajantasaisen tiedon jakaminen ja uudet menetelmät

Haastattelut, verkkokysely sekä vesistökuunnostuksen vuosiraportit osoittavat, että verkostojen toiminta on tehokkaasti edistänyt tiedonjakoa eri toimijoiden välillä. Verkostoissa on hyödynnetty ja yhteensovitettu viimeaikaista tutkimustietoa, vesistöjen seurantatietoa sekä tietoa paikallisista olosuhteista. Kuitenkin uusien menetelmien kehittämiseen ja pilotointiin liittyvät maininnat jäivät arvioinnin aineistossa vähäisemmiksi.

Vesienhoitotyön laatu ja jatkuvuus

Verkostotoiminta on luonut edellytyksiä laaja-alaisempien hankekokonaisuuksien toteuttamiselle, vaikka pienet paikalliset hankkeet korostuvat edelleen hankehakemuksissa. Osa ELY-keskuksista raportoi, että avustushakukierroksilla on havaittu verkostojen toiminnan aloituksen jälkeen laadukkaampia hankehakemuksia, jotka kohdistuvat aiempaa paremmin vesistökuunnostusten prioriteetteihin.

Paikallistoimijoiden osallistaminen vesistökuunnostusverkostojen kautta tukee pitkän aikavälin laadukasta vesienhoitotyötä. Haastattelut arvioivat, että ilman vesistökuunnostusverkostoja toiminta vesistökuunnostuksen hankkeissa olisi hajanaisempaa eikä osuisi yhtä hyvin tehostamisohjelmasta alueille johdettuihin tavoitteisiin kuin nyt. Monella alueella toiminta on kuitenkin sidoksissa määräaikaiseen rahoitukseen, mikä nähtiin pitkäjänteisen työn edistämiseksi riskinä.

Alueitten erityispiirteiden huomioiminen on vahvistunut vesistökuunnostusverkostojen avulla sen sijaan, että valtakunnallinen näkökulma olisi korostunut. Toiminta on kohdistunut paremmin vesien- ja merenhoidon tavoitteiden edistämiseen, kuin ilman vesistökuunnostusverkostoja.

Missä määrin ELY-keskuksilla tai ELY-keskuksilta rahoitusta saaneilla verkostotoimijoilla on mahdollisuuksia toiminnan jatkamiseen erillisrahoituksen päätyttyä?

Vesistökuunnostusverkostotoiminta on vahvistanut paikallisten ja alueellisten toimijoiden verkostoitumista sekä keskinäistä luottamusta. Vahvistuneet suhteet toimijoiden välillä tukevat vesistökuunnostustoimia myös tulevaisuudessa riippumatta verkostotoiminnan mahdollisesta erillisrahoituksesta. Sekä ELY:t että välittäjäorganisaatiot nostivat kuitenkin esille huolen verkostotoiminnan jatkumisesta ainakaan nykyisessä mittakaavassa ilman lisätukea.

Miten toimintaa tulisi kehittää ELY-keskuksissa tai niissä vesiensuojeluorganisaatioissa, joihin ELY on toiminnan ulkoistanut esim. palveluhankintasopimuksella?

ELY-vetoisissa verkostoissa tulisi tiivistää yhteistyötä paikallistoimijoiden kanssa esimerkiksi viestinnän osalta. Myös tehtävien ulkoistamista tulisi harkita, kun se on tarkoituksenmukaista. Verkkokyselyssä nostettiin esille, että erityisen toimiviksi on koettu kuntien väliset hankkeet ja säännölliset tapaamiset.

Välittäjäorganisaatioiden koordinoimissa verkostoissa tärkeää on selkeä tavoitteenasetanta palveluhankintasopimuksissa, tulosten säännöllinen seuranta sekä pitkäaikaisen toiminnan

turvaaminen rahoituspohjan kasvattamisella esimerkiksi yhteistyöllä kuntien, osakaskuntien, säätiöiden ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Mitä aktiivisempi ja asiantuntevampi välittäjäorganisaatio valitaan verkoston koordinointiin, sitä suuremmalla todennäköisyydellä saavutetaan parempia tuloksia niin hankkeiden laadussa, määrässä kuin toiminnan jatkuvuudessa.

Miten ympäristöministeriö voi parantaa vesistökuunnostustoiminnan vaikuttavuutta, erityisesti alueellisen yhteistyön ja verkostoitumisen kehittämisenäkökulmasta ja valtakunnallisen ja alueellisen työnjaon näkökulmasta?

Ministeriön asiantuntijat saivat kiitosta asiantuntemuksesta ja sitoutumisesta vesistökuunnostustyöhön. Ministeriöltä toivottiin enemmän tukea ELY:jen yhteistyön kehittämiseksi sekä aktiivisempaa palautetta ELY-keskusten toiminnasta esimerkiksi tulohajauksen ja -raportoinnin yhteydessä. Toiminnan tuloksellisuuden seuraamisen helpottamiseksi ministeriö voisi jatkokehittää verkostotoiminnan raportointia niin, että verkostotoiminnasta voitaisiin koostaa yhteismitallisempaa numeerista sekä laadullista tietoa.

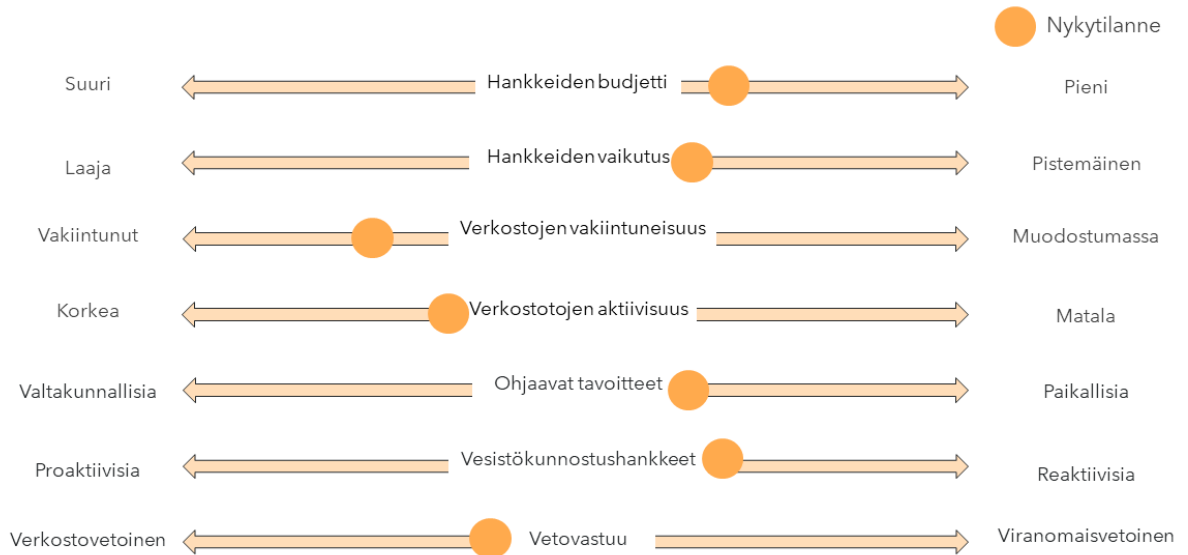
Millaisia alueellisia toimintamalleja tulisi jatkossa edistää ja mitkä seikat on erityisesti huomioitava alueellisten mallien kehittämisessä, rahoittamisessa ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisessa?

Alueelliset erityispiirteet ja tarpeet tulisi myös jatkossa ottaa huomioon vesistökuunnostusverkostojen toiminnan suunnittelussa. Vesistökuunnostusten verkostojen toiminnan ja vaikuttavuuden taustalla vaikuttavia tekijöitä on koottu kuvaan 6.

Osalla alueista on ennestään verkostomaista toimintaa ja jopa vakiintuneita välittäjäorganisaatioita, toisilla ei. Sekä vanhan toiminnan pohjalle rakennetussa toiminnassa että uusissa verkostoissa on omat etunsa. Vakiintunut toiminta auttaa hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa, toisaalta uusi verkosto antaa mahdollisuuden suunnitella toiminta alusta asti vesien- ja merenhoidon tavoitteet huomioiden. Vakiintunut verkostotoiminta vaikuttaisi joltavan myös useammin verkostovetoiseen toimintaan viranomaisvetoisen toiminnan sijaan.

Oli verkoston koordinoivastuu ELY-keskuksella, välittäjäorganisaatiolla, tai jonkin muun mallin mukainen, koordinaattorin aktiivisuudella, verkostoilla sekä asiantuntemuksella on tärkeä vaikutus toiminnan tuloksellisuuteen ja laatuun. Verkostojen aktiivisuudessa havaittiin jonkin verran vaihtelua eri alueiden välillä.

Vesistökuunnostusverkostojen yhtenä tärkeänä tehtävänä on yhteensovittaa valtakunnallisia tavoitteita ja paikallisia näkökulmia. Näiden kahden näkökulman painotus vaihtelee alueittain. Näkökulmien painotuksesta riippuen hankkeissa saattaa korostua ennaltaehkäisevät toimet, kuten maa- ja metsätalouden hajakuormitukseen kohdistuvat projektit, tai toisaalta reaktiivisemmat suoraan vesistön tilaan kohdistuvat toimet, kuten vesikasviniitot tai hoitokalastukset.

Kuva 6. Vesistökuunnostusverkostojen toiminnan vaikuttavuuden taustatekijöitä. Oranssi ympyrä kuvaa arvioinnin tekijöiden arviointiaineistoon perustuvaa tulkintaa nykytilanteesta valtakunnan tasolla.

Johtopäätökset ja kehittämisseuraukset

Johtopäätökset

Tässä työssä arvioitiin vesistökuunnostusverkostojen toiminnan ohjausta, tavoitteita ja tuloksellisuutta. Eri tiedonkeruumenetelmien avulla kerätyt havainnot verkostojen toiminnasta osoittavat, että verkostot ovat edistäneet tehostamisohjelman asettamien tavoitteiden mukaista toimintaa. Toiminnasta saatujen tietojen perusteella voidaan tehdä oletus, että verkostojen toiminta johtaa pidemmällä aikavälillä myös toivottuun vaikuttavuuteen eli vesistöjen parantuneeseen tilaan.

Verkostopohjainen toiminta vaikuttaa vallitsevassa tilanteessa vesistökuunnostuksen ja ylipäätään vesienhoidon pitkän aikavälin tavoitteiden toteuttamiseksi tarkoituksenmukaiselta mallilta. Verkostot turvaavat toiminnan jatkuvuutta yksittäisten hankkeiden välillä ja sitouttavat laajapohjaisesti yhteiskunnan eri toimijoita vesistökuunnostus- ja vesienhoitotoimintaan sekä luovat siihen orgaanisesti melko kestäviä rakenteita. Toimintaympäristön keskeinen haaste on hankkeiden ja rahoituksen kausittaisuus. Verkostotoiminnan kautta luodut suhteet ja luottamus edistävät vesistökuunnostusta myös tulevaisuudessa riippumatta verkostotoiminnan mahdollisesta erillisrahoituksesta.

Vesistökuunnostuksen ohjaamisessa tärkeä tehtävä on valtakunnallisten tavoitteiden ja paikallistoimijoiden intressien yhteensovittaminen. Nykyisessä mallissa tätä tehtävää hoitavat ELY-keskukset ja/tai välittäjäorganisaatiot. Yhteensovittamisessa on onnistuttu hyödyntämään viimeaikaisin tutkimustieto, vesistöjen seurantatieto sekä paikallistuntemus.

Erilaiset vesistökuunnostusverkostojen toimintamallit ovat perusteltuja: on tärkeää, että alueet voivat valita parhaiten omaan tilanteeseensa ja toimintaympäristöönsä soveltuvan tavan toteuttaa vesistökuunnostuksen verkostotoimintaa. Onnistumisen edellytyksenä on kuitenkin aina, että verkostolle löytyy vahva vetovastuullinen toimija.

Mallit, joissa ELY-keskusten ja paikallistason välissä toimii välittäjäorganisaatio, vaikuttavat arvioinnin pohjalta muita toimintamalleja tuloksellisemmilta. Välittäjäorganisaatiot ovat hyödyllinen linkki ELY-keskusten ja paikallistason välillä mahdollista sen, että ELY-keskus on voinut keskittyä hankerahoituksen hallintaan liittyviin tehtäviin sekä muuhun asiantuntijatyöhön. Lisäksi välittäjäorganisaatiot tarjoavat paikallistason näkökulmasta matalamman kynnyksen kontaktipisteen vesistökuunnostustoimintaan verrattuna viranomaistahoon.

Suosituks

1. **Jatkuvuuden turvaaminen.** *Suosittelimme, että Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset hakisivat yhdessä keinoja mahdollistaa ja kehittää vesistökuunnostukseen liittyvää jatkuvaluonteista verkostotoimintaa, joka ei olisi riippuvaista erillisistä ohjelmakokonaisuuksista tai -rahoituksesta.* Rahoituksen ennustettavuuden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi voitaisiin harkita esimerkiksi siirtomäärärahojen ja/tai muiden kehysohjausinstrumenttien käyttöä aluetasolla. Tämä vähentäisi epävarmuutta, tyhjäkäyntiä ja sitä kautta viiveitä tai katkoksia toiminnan eri tasoilla. Rahoituksellisten keinojen lisäksi keinot voivat liittyä esimerkiksi verkosto-osaamisen kehittämiseen (valmennukset ja koulutukset) sekä viestintään. Yksi konkreettinen keino luoda ohjelmista ja hankkeista riippumatonta jatkuvuutta ja yhteiseen tilannekuvaan perustuvaa ohjausta olisi vakiinnuttaa valtakunnallinen kunnostusten toteutusryhmä pysyväksi Ympäristöministeriön ja ELY-keskusten yhteistyöfoorumiksi.
2. **Vaikutusketjun selkiyttäminen ja raportoinnin terävöittäminen.** *Suosittelimme, että vesienhoidon ja kunnostuksen tavoitteet ja mittarit jäsennetään IOOI-mallin (panos-tuotos-vaikutus-vaikuttavuus) mukaiseen viitekehykseen ja toiminnan raportointi kehitetään noudattamaan yhdenmukaisesti tätä rakennetta.* Raportoinnissa on tärkeää saavuttaa selvyys siitä, raportoidaanko kulloinkin toimintaa (input), tuloksia (output), vaikutuksia (outcome) vai vaikuttavuutta (impact). Selkeys tästä edesauttaa toiminnan ohjaamista ja seuranta eri tasoilla, mikä on keskeistä, koska panokset, tuotokset, vaikutukset ja vaikuttavuus realisoituvat kovin eri aikajäniteillä. Työnjaollisesti ja roolillisesti voisi olla selkeyttävää, että maakunnallisella ja paikallisella tasolla fokus pidettäisiin yksinomaan toiminnan ja tuloksellisuuden raportoinnissa ja vaikutusten/vaikuttavuuden seuranta olisi ensisijaisesti ministeriön tarkastelutaso.
3. **Numeeristen indikaattorien kehittäminen ja yhdenmukaistaminen.** *Suosittelimme, että verkostotoiminnan raportoinnin numeerisia mittareita kehitettäisiin ja yhdenmukaistettaisiin yhdessä ELY-keskusten kanssa toiminnan seurannan helpottamiseksi.* Tällä hetkellä raportointipohjissa ilmenevät indikaattorit eivät ole riittävällä tasolla määriteltynä ja raportointikäytännöt vaihtelevat alueittain.
4. **Ohjaus- ja toimintamallin kuvaaminen.** *Suosittelimme, että ministeriön ja ELY-keskusten yhteistyönä tuotetaan vesienhoidon ja -kunnostuksen ohjaus- ja toimintamallin kattava kuvaus, sisältäen kunkin toimijan roolit sekä ohjausmallin kuvaus esimerkiksi vuosikellon muodossa.* Tämä loisi selkeyttä kaikille toimijoille ja vapauttaisi sitä kautta voimavaroja varsinaiseen toimintaan. Kuvausta tukisi vesistökuunnostuksen verkostotoiminnan terminologian selkeytys ja yhdenmukaistaminen viestinnällisyyden näkökulmasta. Kuvaus auttaisi ministeriötä myös kommunikoimaan ELY-keskusten tulosohtauksessa tahtomansa painotuksen vesistökuunnostukseen liittyvään perustoiminnan (varsinainen kunnostustoiminta) ja sitä kehittävän tai mahdollistavan toiminnan (kehittäminen ja verkostotoiminta) välillä.

5. **Ohjausmallin suoraviivaistaminen.** *Suosittelimme Ympäristöministeriötä selvittämään mahdollisuudet lisätä ELY-keskusten autonomiaa vesistö-kunnostustoiminnan sisällöllisessä ja rahoituksellisessa ohjaamisessa ja toimeenpanossa alueellaan. Vesistö-kunnostusten tehokkuuden ja läpiviennin kannalta nykyinen ohjausmalli vaikuttaa monivaiheiselta. Ympäristöministeriön ohjauskirjeen antamisesta varsinaisiin rahoituspäätöksiin kestää noin kalenterivuosi. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ministeriön ja ELY-keskusten tavoite- ja sisältöohjaukseen liittyvää yhteistyötä tiivistettäisiin syksyisin tapahtuvassa rahoitushakujen julkaisemisvaiheessa, ja ellei sille olisi jossain tapauksessa erityisen painavia perusteita, vastaavasti poistettaisiin hankehakemusten ja hankekohtaisten muistioiden arviointivaihe ministeriön ja ELY-keskusten välisestä ohjausmallista. Kun ELY-keskukset saisivat jo loppuvuodesta päätöksen seuraavan vuoden käytettävissä olevasta rahoituksesta ja ne mandatoitaisiin jo tuolloin tekemään yksittäisten hankkeiden rahoituspäätökset, tämä vähentäisi epävarmuutta, viiveitä ja katkoksia sekä parantaisi toimeenpanokykyä toiminnan kaikilla tasoilla.*
6. **Verkostojohtamisen osaamisen kasvattaminen.** *Suosittelimme, että valtakunnallinen verkosto ottaa vahvemman roolin verkostojohtamisen osaamiskeskuksena. Useissa haastatteluissa nousi esiin tarve kehittää verkostojohtamisen osaamista. Verkostojohtamisen kehittäminen voisi luontevasti kuulua valtakunnallisen verkoston tehtäviin, sillä se jo nykyisellään toimii tiedon ja parhaiden käytäntöjen jakajana alueiden ja verkostojen välillä. Valtakunnallinen verkosto voisi ottaa vahvemman roolin verkostotoiminnan osaamiskeskuksena, jonka kautta tieto ja osaaminen leviäisivät alueille esimerkiksi koulutusten avulla. Tällainen kehitys tukisi verkostojohtamisen ammattitaidon vahvistamista ja varmistaisi sen hyödyntämisen laajemmin verkosto-toiminnassa.*
7. **Luottamuksen rakentaminen keskeisiin sidosryhmiin.** *Suosittelimme, että vesistö-kunnostusverkostojen toiminnan käytännön koordinoinnista vastaavat ELY-keskukset ja välittäjäorganisaatiot panostaisivat luottamuksen rakentamiseen keskeisiin sidosryhmiin, kuten kuntiin ja maanomistajiin. Tärkeää on myös löytää ja sitouttaa tahot, joilla on halua ja kykyä ottaa vetovastuu verkostotoiminnassa. Tämä edellyttää aktiivista suhdetoimintaa ja tukea kyvykkäiden toimijoiden tunnistamiseksi ja kehittämiseksi. Kommunikaatio potentiaalisten vetovastuullisten kanssa tulisi olla tiivistä ja henkilötasolla luottamuksen rakentamista korostaen. Näin verkostojen toiminta voi vahvistua yli ajan ja saavuttaa parempia tuloksia vesistö-kunnostuksen saralla.*

Liite 1 Haastatellut tahot

*Osa vastauksista saatu kirjallisesti

Nimi	Alue	Organisaatio
Mari-Anna Närhi	UUSIMAA	Uudenmaan ELY-keskus
Tiina Ahokas	UUSIMAA	Uudenmaan ELY-keskus
Antti Mäntykoski	UUSIMAA	Uudenmaan ELY-keskus
Katja Pellikka*	UUSIMAA	Länsi-Uudenmaan vesi- ja ympäristö ry
Kati Kauppi	UUSIMAA	Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry
Juha Niemi	UUSIMAA	Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry
Marja Kosme	VARSINAIS-SUOMI	Varsinais-Suomen ELY-keskus
Heini-Marja Hulkko	HÄME	Hämeen ELY-keskus
Elina Laine	HÄME	Hämeen ELY-keskus
Ville Räihä	KAAKKOIS-SUOMI	Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Antti Haapala	KAAKKOIS-SUOMI	Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Ossi Vuoksenvaara	KAAKKOIS-SUOMI	Saimaan vesiensuojeluyhdistys
Sari Aaltonen	KAAKKOIS-SUOMI	Saimaan vesiensuojeluyhdistys
Heli Jutila	ETELÄ-POHJANMAA	Pohjanmaan vesi ja ympäristö
Jari Pasanen	LAPPI	Lapin ELY-keskus
Reijo Kallioniemi	LAPPI	Lapin ELY-keskus
Eero Hiltunen	LAPPI	Osuuskunta virtatiimi
Veli-Matti Vallinkoski	POHJOIS-SAVO	Pohjois-Savon ELY-keskus
Sanna Katajamäki	POHJOIS-SAVO	Pohjois-Savon ELY-keskus
Jukka Koski-Vähälä	POHJOIS-SAVO	Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry
Katja Vainionpää	KAINUU	Kainuun ELY-keskus
Timo Piirainen	KAINUU	Kainuun ELY-keskus
Tuuli Mäkinen	KAINUU	ProAgria Itä-Suomi/ MKN Itä-Suomi
Päivi Jokinen	KAINUU	ProAgria Itä-Suomi/ MKN Itä-Suomi
Inka Vesala	ETELÄ-SAVO	Etelä-Savon ELY-keskus
Lasse Hämäläinen	ETELÄ-SAVO	Etelä-Savon ELY-keskus
Liisa Muuri	ETELÄ-SAVO	Etelä-Savon ELY-keskus
Jouni Kivinen	KESKI-SUOMI	Etelä-Savon ELY-keskus
Tuomo Laitinen	KESKI-SUOMI	Keski-Suomen vesi ja ympäristö ry
Anne Mäkynen	PIRKANMAA	Pirkanmaan ELY-keskus
Hanna Arola	PIRKANMAA	KVVY ry
Marja-Liisa Suomalainen	PIRKANMAA	SUVI-hanke
Rosanna Sjövik	POHJOIS-KARJALA	Pohjois-Karjalan ELY-keskus
Jukka Tuohino	POHJOIS-POHJANMAA	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Anne Korhonen	POHJOIS-POHJANMAA	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Teemu Sauvula*	POHJOIS-POHJANMAA	Pyhäjoen vesistö ry
Lauri Rantala	POHJOIS-POHJANMAA	Iijoki vesistökuunnostuverkosto
Seppo Ortia	POHJOIS-POHJANMAA	Livojoki ry

Riina Rahkila	POHJOIS-POHJANMAA	Pro-agria /Vyyhti
Sari Uusheimo	VALTAKUNNALLINEN	SYKE
Jenni Jäänheimo	VALTAKUNNALLINEN	YM

Liite 2 Verkkokyselyn keskeiset nostot

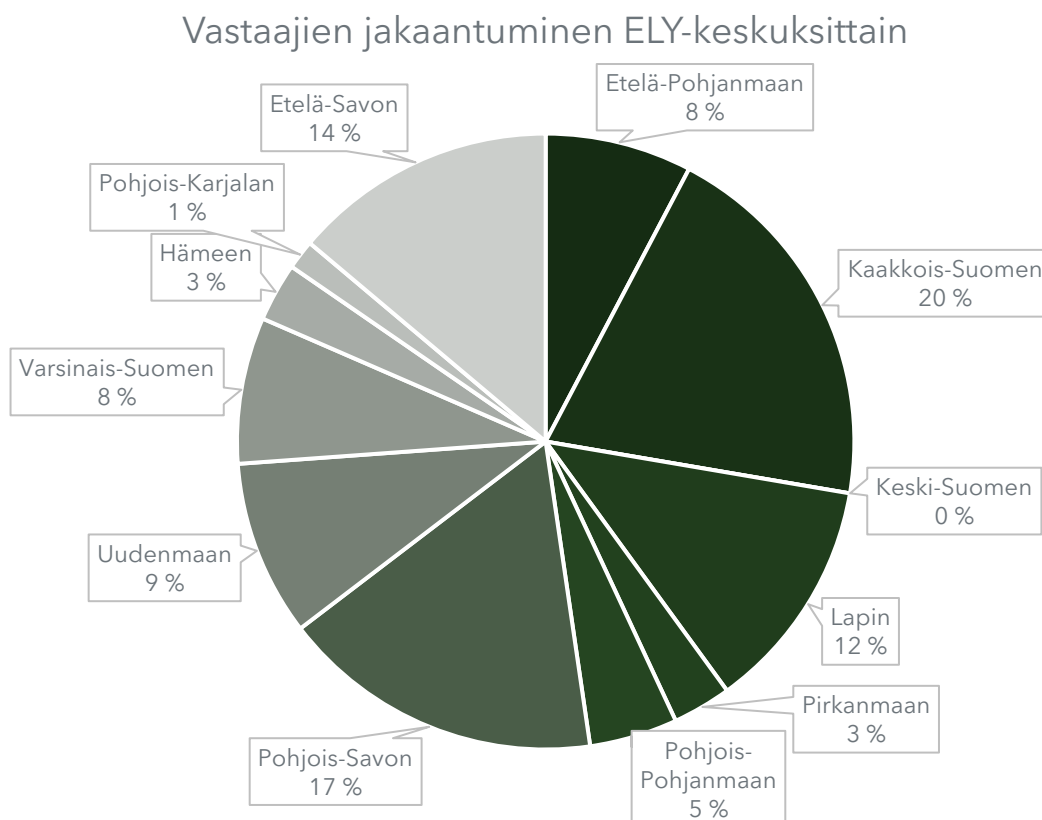
Kysymys 1 Mitä organisaatiota edustat?

Saaduista vastauksista nähtiin, että vastaajat edustivat monipuolisesti eri tahoja, ja samaa organisaatiota edustavia vastaajia oli vain vähän. Vastaajien ilmoittamat organisaatiot vahvistivat myös käsitystä siitä, että kysymykseen 3 annetut vastukset olivat järkeviä. Tuloksia tarkasteltiin mm. jaottelemalla vastaajat kysymyksen 3 kategorioiden mukaan.

Kysymys 2 Kunta, jonka alueella pääasiallisesti toimit vesienkunnostusverkostossa

Vastaajien maantieteellinen jakauma oli melko tasainen. Ainoastaan Keski-Suomen ELY-keskuksen alueelta ei saatu yhtään vastausta. Eniten vastauksia saatiin Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueelta, sekä Pohjois- ja Etelä-Savon ELY-keskusten alueelta.

Eri alueiden välillä ei ollut selvästi havaittavia trendejä tai eroja vastauksissa. Kaikkien alueiden vastauksissa oli samankaltaista hajontaa.

Kuva 1. Kyselyyn vastanneiden maantieteellinen jakauma ELY-keskuksittain

Kysymys 3 Millaista tahoa edustat vesienkunnostusverkostossa?

Vastauksia saatiin monipuolisesti erilaisilta verkostotoimijoilta. Eniten vastuksia tuli osakaskuntien ja yhdistysten edustajilta, sekä kunnilta. Kukaan vastaajista ei valinnut edustavansa mediaa tai viestintää. Maanomistajien ja Asukkaisen osuus vastaajista oli myös melko pieni.

Taulukko 1. Vastaajien jakauma eri verkostotoiminnan tahoihin

Vastaajat	n	Prosentti
Viranomainen	5	8 %
Tutkija / Asiantuntija	3	5 %
Kunnan edustaja	11	17 %
Yhdistyksen edustaja	14	22 %
Media / viestintä	0	0 %
Maa / vesialueen omistaja	2	3 %
Osakaskunta	14	22 %
Yritys / elinkeinon harjoittaja	3	5 %
Asukas/kansalainen	2	3 %
Muu, mikä?	9	14 %

Kysymys 4 Mikä on roolisi vesienkunnostusverkostossa? Jos sinulla on useita rooleja, valitse pääasiallinen rooli.

Vastaajat olivat jakautuneet melko tasaisesti kaikkiin eri rooleihin. Asiantuntijaroolissa toimivia, sekä ohjaavassa roolissa toimivia vastaajia oli eniten. Muu vaihtoehdon valinneet olivat mm. maanomistajia ja neuvovassa roolissa toimivia.

Taulukko 2. Vastaajien roolit vesienkunnostusverkostossa

Rooli vesienkunnostusverkostossa	n	Prosentti
Ohjaava rooli/ ohjausryhmän jäsen	12	19 %
Johtava rooli / koordinaattori	7	11 %
Asiantuntijarooli	18	29 %
Hanketyöntekijä	8	13 %
Vapaaehtoinen	11	18 %
Muu, mikä?	6	10 %

Kysymys 5 Valitse tahot, joiden kanssa olet tehnyt eniten yhteistyötä (valitse maksimissaan 3)

Vastauksissa nousi erityisesti yhteistyö viranomaisten kanssa, jonka 84 % vastaajista oli valinnut yhteistyötahoksi. Myös osakaskunta, kunta ja yhdistyksen edustaja olivat suosittuja vastauksia. Samat ryhmät nousivat keskeisimmiksi myös läpi kaikkien tahojen edustajien.

Taulukko 3 Yleisimmät yhteistyötahot

Yhteistyötaho	n	Prosentti
Viranomainen	53	84 %
Tutkija / Asiantuntija	12	19 %
Kunnan edustaja	24	38 %
Yhdistyksen edustaja	20	32 %
Media / viestintä	1	2 %
Maa / vesialueen omistaja	15	24 %
Osakaskunta	25	40 %
Yritys / elinkeinon harjoittaja	9	14 %
Asukas/kansalainen	12	19 %
Muu, mikä?	5	8 %

Kysymys 6 Mitkä valitsemistasi yhteistyötahoista ovat tärkeimmät?

Avoimet vastaukset tukevat havaintoja edellisestä kysymyksestä. ELY-keskus oli mainittu merkittävänä useasti, monet olivat myös vastanneet, että kaikki tahot ovat yhtä tärkeitä. Muita usein mainittuja olivat maanomistajat, asukkaat tai kansalaiset, osakaskunnat ja vesiensuojeluyhdistykset.

Kysymys 7 Miten yhteistyö verkoston sisällä on sujunut?

Verkostojen sisäiselle yhteistyölle oli annettu keskimäärin hyviä arvosanoja. Kaikkien vastaajien keskiarvo oli 4,1, mediaani 4 ja keskihajonta 0,9.

Taulukko 4. Arvio verkostojen sisäisen yhteistyön sujuvuudesta eri tahoihin jaoteltuna

	n	Mini- miarvo	Maksi- miarvo	Kes- kiarvo	Medi- aani	Summa	Keskiha- jonta
Viranomai- set	5	3,0	5,0	4,2	4,0	21,0	0,8
Kunta	11	4,0	5,0	4,5	5,0	50,0	0,5
Osakaskun- nat	14	3,0	5,0	4,2	4,0	59,0	0,8
Yhdistykset	14	3,0	5,0	4,1	4,0	57,0	0,8
Maanomis- tajat	2	2,0	4,0	3,0	3,0	6,0	1,4
Yritykset	3	4,0	5,0	4,7	5,0	14,0	0,6
Tutkijat	3	3,0	4,0	3,7	4,0	11,0	0,6
Asukas	2	3,0	4,0	3,5	3,5	7,0	0,7
Muut	9	1,0	5,0	3,7	4,0	33,0	1,1

Kysymys 8 Miten yhteistyö muiden verkostojen kanssa on sujunut?

Yhteistyö muiden verkostojen kanssa oli saanut hieman huonomman arvion, kuin oman ver-
koston sisäinen yhteistyö. Kaikkien vastausten keskiarvo oli 3,7, mediaani 4 ja keskihajonta
0,8.

Taulukko 5 Arvio verkostojen välisen yhteistyön sujuvuudesta eri tahoihin jaoteltuna

	n	Mini- miarvo	Maksi- miarvo	Kes- kiarvo	Medi- aani	Summa	Keskiha- jonta
Viranomai- set	5	3,0	5,0	4,2	4,0	21,0	0,8
Kunta	11	3,0	5,0	3,8	4,0	42,0	0,8
Osakas- kunnat	13	3,0	5,0	3,9	4,0	51,0	0,6
Yhdistyk- set	14	2,0	5,0	3,6	4,0	50,0	0,8
Maanomis- tajat	2	3,0	4,0	3,5	3,5	7,0	0,7
Yritykset	3	3,0	5,0	4,0	4,0	12,0	1,0
Tutkijat	3	2,0	4,0	2,7	2,0	8,0	1,2
Asukas	2	4,0	4,0	4,0	4,0	8,0	0,0
Muut	9	3,0	5,0	3,6	3,0	32,0	0,7

Kysymys 9 Mikä yhteistyössä on ollut toimivaa ja missä olisi vielä kehitettävää?

Viranomaisten vastauksissa verkostojen ilmapiiri ja toimivuus oli koettu hyväksi. Kehityskohdiksi nousi verkostojen välisen tiedonvaihdon ja keskustelun lisääminen.

Kuntien edustajien vastaukset olivat erittäin positiivisia ja niissä yhteistyö oli koettu hyvin toimivaksi ja erityisesti webinaarit ja tapahtumat koettiin hyväksi tavoiksi lisätä tietoisuutta ja yhteistyötä.

Osakaskuntien vastauksissa oli enemmän hajontaa ja vastauksissa oli mahdollisesti nähtävissä alueellisia eroja. Osa vastaajista kaipasi lisää tiedottamista, ja koki ettei tieto kulkenut verkostoista ulospäin riittävän tehokkaasti. Yhteistyö maanomistajien ja elinkeinonharjoittajien kanssa nousi useammassa vastauksessa kehittämiskohteeksi.

Myös yhdistyksen edustajat olivat vastauksissaan nostaneet esiin yhteistyön toimivan verkostojen sisällä, mutta verkostojen välisessä yhteistyössä tunnistettiin parantamisen varaa. Erityisen tehokkaaksi koettiin kasvokkain tapahtuva verkostoituminen, sekä asukkaiden ja maanomistajien osallistuttaminen vesiensuojeluun. Vastauksissa nousi esiin sekä kiitosta, että kritiikkiä ELY:jen ja asiantuntijaverkostojen toimintaa kohtaan.

Tutkijat nostivat esiin suuret alueelliset erot verkostojen osaamisessa ja kaipasivat selkeämpää johtamisrakennetta verkostoille. Niiden perusajatus koettiin hyväksi.

Kysymys 10 Onko verkostotyöllä pystytty tavoittamaan uusia tahoja/toimijoita?

Kyselyn vastausten perusteella uusia tahoja tai toimijoita on ainakin jossain määrin pystytty tavoittamaan. Kaikkien vastausten keskiarvo oli 3,5, mediaani 4 ja keskihajonta 1. Eri vastaja-ahoista kunnat ja yritykset kokivat uusien tahojen tavoittamisen onnistuneen parhaiten, ja maanomistajat heikoiten.

Taulukko 6 Arvio verkostotyöllä tavoitetuista uusista toimijoista

	n	Mini- miarvo	Maksi- miarvo	Kes- kiarvo	Medi- aani	Summa	Keskiha- jonta
Viranomaiset	5	2,0	5,0	3,4	4,0	17,0	1,3
Kunta	11	3,0	5,0	4,0	4,0	44,0	0,8
Osakaskun- nat	13	2,0	5,0	3,2	3,0	42,0	0,9
Yhdistykset	14	1,0	5,0	3,4	3,0	47,0	0,9
Maanomista- jat	2	2,0	3,0	2,5	2,5	5,0	0,7
Yritykset	3	3,0	5,0	4,0	4,0	12,0	1,0
Tutkijat	3	1,0	4,0	3,0	4,0	9,0	1,7
Asukas	2	3,0	4,0	3,5	3,5	7,0	0,7
Muut	9	2,0	5,0	3,7	4,0	33,0	0,9

Kysymys 11 Keitä on tavoitettu ja millä keinoilla? Mikä on onnistumisen avain? Ovatko uudet toimijat lähteneet myös mukaan konkreettiseen toimitaan?

Vastauksissa ei noussut selkeästi yksittäisiä tahoja, vaan tavoitetut tahot ja käytetyt keinot vaihtelivat vastauksesta toiseen. Mainintoja oli mm. asukkaiden ja maanomistajien, erilaisten organisaatioiden ja kuntien tavoittamisesta. Monet mainitsivat tapahtumat ja keskustelun sekä yhteisen hankkeet tehokkaimpina tapoina saavuttaa uusia tahoja.

Kysymys 12 Onko vesienkunnostusverkostolla ollut vaikutusta kunnostushankkeiden toteutumiseen?

Kyselyyn vastanneiden mielestä vesienkunnostusverkostoilla oli ollut melko paljon merkitystä uusien kunnostushankkeiden toteutumiseen. Kaikkien vastausten keskiarvo oli 3,9, mediaani 4 ja keskihajonta 1. Kaikkein merkittävämmäksi vaikutuksen kokivat maanomistajat, yhdistykset ja yritykset. Vähiten hyötyä hankkeiden toteutumiselle verkostoista oli ollut tutkijoille.

Taulukko 7. Arvio vesienkunnostusverkostojen vaikutuksesta kunnostushankkeiden toteutumiseen jaoteltuna vastaajien tahojen mukaan.

	n	Mini- miarvo	Maksi- miarvo	Kes- kiarvo	Medi- aani	Summa	Keskiha- jonta
Viranomaiset	5	2,0	5,0	3,8	4,0	19,0	1,3
Kunta	11	3,0	5,0	3,9	4,0	43,0	0,8
Osakaskunnat	14	1,0	5,0	4,1	4,0	57,0	1,1
Yhdistykset	13	2,0	5,0	4,0	4,0	52,0	1,0
Maanomistajat	2	4,0	5,0	4,5	4,5	9,0	0,7
Yritykset	3	4,0	4,0	4,0	4,0	12,0	0,0
Tutkijat	2	3,0	3,0	3,0	3,0	6,0	0,0
Asukas	2	3,0	5,0	4,0	4,0	8,0	1,4
Muut	9	2,0	5,0	3,7	4,0	33,0	1,2

Kysymys 13 Anna halutessasi esimerkkejä hankkeista ja niiden vaikutuksista

Poimintoja vastauksista:

Ikaalisten reitin neuvottelukunnan alatyöryhmien aktiivisuus edesauttoi saamaan mukaan Syken PuuValuVesi-hankkeeseen pilottikohteita alatyöryhmän alueelta. Vaikuttaa uusien vesien suojoelumenetelmien kehittämiseen. SUVI-verkostohanke on käynnistänyt useita esim. ojakoh- taisia kunnostushankkeita maatalousvoittoisilla valuma-alueilla. Maanomistajat ovat hankkeen johdosta tarjonneet lukuisia kohteita toteutukseen, joita ei ole kaikkia pystytty edes toteutta- maan.

Ranuanjärven vesistönkunnostushankkeella on saatu veden tilaa parannettua

Verkosto on edistänyt useiden hankkeiden toteutusta, aloittamista ja lisännyt toimijoita (esim. niittäjät ja kalastajat, suunnittelijat) alueella. Hankkeissa tehdään käytännön toimia, ei pelkkää suunnittelua ja yhdistetään ihmisiä.

Juominginojan valuma-alueen suunnittelu, jossa MH n, Elyn ja Iijokisopimuksen kanssa tehdyn sopimuksen mallia sovelletaan uusissa kohteissa.

Raudanvedet hankkeet, veden näkösyvyys on moninkertaistunut, leväkukinnat vähentyneet, kalakanta tullut terveemmäksi

Esimerkkinä Vesijärven hoitotyö vuodesta 1970-luvulta alkaen.

Kysymys 14 Olen saanut alueelliselta vesienkunnostusverkostolta apua laadukkaampien ja laajempien hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa

Hieman vähäisemmäksi koettiin apu laajempien hankkeiden toteuttamiseen. Kaikkien vastausten keskiarvo oli 3,6, mediaani 3 ja keskihajonta 1. Jälleen suurimmaksi saadun avun kokivat maanomistajat, ja vähäisimmäksi tutkijat.

	n	Mini- miarvo	Maksi- miarvo	Kes- kiarvo	Medi- aani	Summa	Keski- hajonta
Viranomaiset	5	2,0	5,0	3,4	3,0	17,0	1,1
Kunta	10	2,0	5,0	3,4	3,0	34,0	0,8
Osakaskunnat	13	2,0	5,0	3,9	4,0	51,0	1,0
Yhdistykset	13	2,0	5,0	3,8	4,0	49,0	1,0
Maanomistajat	2	3,0	5,0	4,0	4,0	8,0	1,4
Yritykset	3	3,0	4,0	3,3	3,0	10,0	0,6
Tutkijat	3	3,0	3,0	3,0	3,0	9,0	0
Asukas	2	3,0	4,0	3,5	3,5	7,0	0,7
Muut	9	2,0	5,0	3,3	3,0	30,0	1,1

Kysymys 15 Olen saanut vesienkunnostusverkostolta apua hankkeiden rahoituksen löytämiseen ja/tai saamiseen

Kysymys avusta rahoituksen saamiseen jakoi vastaajia. Kaikkien vastausten keskiarvo oli 3,5, mediaani 3 ja keskihajonta 1,2. Esimerkiksi yritysten edustajat olivat vastanneet sekä 1 että 5, samoin kuin osakaskunnat ja yhdistyksetkin. Hajonta rahoituksen avun saamisessa on siis ollut suurta. Keskiarvon perusteella positiivisin kokemus oli asukkailla ja negatiivisin tutkijoilla.

Taulukko 8 Arvio vesienkunnostusverkostoilta saadusta avusta rahoituksen hankkimiseen

	n	Mini- miarvo	Maksi- miarvo	Kes- kiarvo	Medi- aani	Summa	Keskiha- jonta
Viranomaiset	4	2,0	5,0	3,5	3,5	14,0	1,3
Kunta	10	2,0	5,0	3,3	3,0	33,0	0,9
Osakaskun- nat	13	1,0	5,0	3,7	4,0	48,0	1,3
Yhdistykset	13	1,0	5,0	3,8	4,0	50,0	1,1
Maanomista- jat	2	3,0	4,0	3,5	3,5	7,0	0,7
Yritykset	3	1,0	5,0	2,7	2,0	8,0	2,1
Tutkijat	2	2,0	3,0	2,5	2,5	5,0	0,7
Asukas	2	3,0	5,0	4,0	4,0	8,0	1,4
Muut	5	2,0	5,0	3,2	3,0	16,0	1,1

Kysymys 16 Vapaamuotoisia terveisiä arviointitiimille

Verkostot ovat kivoja, mukavia tapaamisia ja kohdekäyntejä, tietoa vaihtuu, mutta halutaan päästä konkreettisiin toimiin ja saada hankkeita käyntiin. Ehkä ei tarvita niin paljon eri tyyppisiä verkostoja. Resurssit eivät riitä osallistumiseen. Meillä pyörii/pyörinyt, rannikkovesien kunnostusverkosto, vesien ja merenhoidon yhteistyö, vesistökuunnostushankkeet verkosto

Vesistöjen hoito ja kunnostaminen tarvitsee toteutuakseen laaja-alaista, toisia kunnioittavaa ja kannustavaa vuoropuhelua ja yhteistyötä. Alueellisilla verkostoilla saadaan luotua juuri tätä tärkeää pohjaa vaikuttaville hankkeille.

Myös aiemmin on saatu hyvin annettua tukea vesistökuunnostajille. Mutta ko. verkosto on osaltaan nostanut tasoa.

Olisi mielenkiintoista kuulla määritelmä vesienkunnostusverkostosta ja mitä sillä eniten haetaan takaa.

Suora neuvottelukontakti rahoittajien kanssa toimii ja sitä tulee kehittää ja erityisesti nopeuttaa suunnittelu/tutkimus vaiheessa.

Vesien hoitosuunnitelmat ja kalatalousalueiden KHS:t pitäisi yhdistää

Alueelliset vesikunnostusverkostot eivät välttämättä tuo mitään apua jo aloitettuihin kunnostushankkeisiin. Ainoastaan ELY-Keskus yhteistyö on ollut ""hedelmällistä"".

Verkostotoiminnassa paljon hyvää ja se on tärkeää. Toiminnan jatkuvuus (talouden kannalta) tuntuu olevan pysyvä haaste, joka hankaloittaa esim. hyviä rekrytointeja. Harvaa kokenutta ammattilaista kiinnostaa muutaman kuukauden pätkissä tarjolla oleva työ.

Miten voisi parantaa ranta-asukkaiden mukanaoloa hankkeissa? Miten viestintää hankkeesta, sen etenemisestä ja tuloksista voisi parantaa?

Verkoston käytettävissä olevalla työaikaresurssilla (4 kk/vuosi, vuosi kerrallaan) ei pystytä suunnittelemaan laajoja hankkeita, paitsi jos ko. hanke keskittyy pelkästään sellaiseen työhön eikä koko maakunnan laajuiseen tiedonvälitykseen lapsista osakaskuntiin. Myös pitää huomioida verkostotyön hitaus: esimerkiksi eräs vesienhoitoyhdistys syntyi vasta 8 vuotta ideastaan. Laajempi tiedonvälitys vesienhoidosta on todella tärkeää, toisaalta resurssien kohdistaminen tietyille valuma-alueille voisi olla tehokkaampi toimenpide vesienhoidon toimenpideohjelmien toteuttamisen näkökulmasta. Kaikenlaista toimintaa kuitenkin tarvitaan!

[Case considering please add: Disclaimer clause in the proposal or report. Tapauskohtaisesti lisää Gaian vastuulausekkeet tarjouksiin ja raportteihin Cf. M-Files: Vastuulausekkeet tarjouksiin ja raportteihin Disclaimer to Proposal and Reports.docx.]

Gaia Consulting Oy

Bulevardi 6 A,

FI-00120

HELSINKI, Finland

Tel +358 9686 6620

HELSINKI | TURKU

You will find the presentation of our staff,
and their contact information, at www.gaia.fi

